

Městská knihovna Kladno
Foto Ivana Rysová

12
2015
ročník 67

čtenář

M Ě S Í Č N Í K P R O K N I H O V N Y

9 177001 1232004 1 2

Cena 40 Kč

423 ..... TÉMA
Jak by měl vypadat přístupný web knihovny
 Radek Pavlíček

428 ..... Z Mostu do Slaného: **Kniha do vlaku se rozjela všemi směry**
 Lenka Šimková, Anna J. Němcová

432 ..... **Vyhrává historická literatura, Viewegh se stále drží aneb Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2014** Vít Richter

435 ..... **Seminář knihovníků muzeí a galerií splnil očekávání**
 Štěpánka Běhalová, Judita Matějová

437 ..... Z POKLADŮ...
Knihovny Ústavu pro českou literaturu AV ČR Co v OPACu nenajdete – elektronicky nezkatologizované fondy knihovny ÚČL
 Vojtěch Malínek

438 ..... **JMENNÝ REJSTŘÍK 2015, SEZNAM RUBRIK**

443 ..... **KLÁŘINA KUCHARKA ANEB DESET RECEPTŮ NA WORKSHOPY V KNIHOVNĚ**
Filmové hody
 Klára Smolíková

447 ..... RECENZE
Stěpy poznámek k dějinám a deník, který měl raději zůstat ztracený Petr Nagy

449 ..... **JAK NA TO**
Jak se vyhnout typografickým hříchům
 Milan Vilímek Jihlavský

451 ..... **Co nabízí moderní italská literatura v českých překladech posledních let – 2** Pavla Přívozníková

454 ..... **KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH**
Divoká karta pro knihovnu v Batelově
 Irena Brezovic

454 ..... **INSPIRACE Z KNIHOVEN**
 – **Zmatlíkovník pohádkový aneb I strom může slavit**
 Lenka Šimonová
 – **Jak jsme slavili Knihofest** Iva Stluková

457 ..... **LITERÁRNÍ VÝROČÍ na leden**

458 ..... **SYLVA ŠIMSOVÁ SE HLÁSÍ Z ANGLIE**

459 ..... **ZE SVĚTA**

460 ..... **NOVINKY Z FONDŮ KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR**

Středočeský kraj

Vydává:
 Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace Středočeského kraje,
 ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
 ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)
 Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková
 Redaktorka: PhDr. Pavla Vlková
 Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky na předplatné):
 Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
 Tel.: 312 813 154 (Lenka Šimková)
 Tel.: 312 813 138 (Pavla Vlková)
 e-mail: ctenar@svkkl.cz; ctenar.vlkova@svkkl.cz;
 redakcetenare@centrum.cz

Redakční rada:
 Ing. Jiří Mika (předseda), PhDr. Ladislav Kurka,
 Mgr. Petra Míturová, PhDr. Vít Richter,
 Mgr. Renáta Salátová, Jiřina Soukupová,
 PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: SERIFA, spol. s r. o., Jínonická 80, 150 00 Praha 5

Distribuce:
 Rozesílání časopisu zajišťuje
 A.L.L. production, s. r. o., Ve Žlíbku 1800/77, Hala 7A,
 193 00 Praha 9 – Horní Počernice,
 tel.: 234 092 811 (sekretariát), e-mail: info@predplatne.cz
 Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s.
 – drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ s. r. o.;
 B. Weleminová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím
 poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994
 Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou
 s. p. OZSeč Ústí nad Labem dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98
 Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč
 (dvojčíslo 60 Kč)
Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana, L. K. Perma-
 nent spol. s r. o., pošt. schránka 4, 834 14 Bratislava 34,
 tel.: 00421-02 49 111 203, fax: 00421-02 49 111 209,
 e-mail: herslova@lkpermanent.sk
 Cena jednoho čísla 1,992 €, roční předplatné 22,575 €
 (dvojčíslo 2,656 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR
 Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo
 zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 7. 12. 2015.
 Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- ☛ TOPIC: What an accessible library website should look like
Radek Pavlíček |423
- ☛ From Most to Slaný: Train book sets off in all directions
Lenka Šimková, Anna J. Němcová |428
- ☛ Historical literature is winning; Viewegh keeps going; or,
 What was borrowed in public libraries in 2014 *Vít Richter* |432
- ☛ Museum and gallery librarians seminar has met expectations
Štěpánka Běhalová, Judita Matějová |435
- ☛ FROM THE TREASURES... CAS Institute of Czech Literature
 libraries: What you will not find in the online public access catalogue
Vojtěch Malínek |437
- ☛ INDEX 2015 |438
- ☛ Klára's cookbook; or, Ten recipes for library workshops:
 Film feast *Klára Smolíková* |443
- ☛ REVIEW: Fragmentary notes on history and a diary that would have
 been better lost *Petr Nagy* |447
- ☛ HOWTO: How to avoid typographical sins
Milan Vilímek Jihlavský |449
- ☛ What Italian literature in Czech translation has to offer over
 the last few years – 2 *Pavla Přívozníková* |451
- ☛ LIBRARIES IN SMALL MUNICIPALITIES:
 Wildcard for the Batelov library *Irena Brezovic* |454
- ☛ INSPIRATION FROM THE LIBRARIES |454
- ☛ REGULAR FEATURES

AUS DEM INHALT

- ☛ THEMA: Wie soll ein zugängliches Bibliotheksweb aussehen
Radek Pavlíček |423
- ☛ Aus Brück nach Schlan: Das Buch für den Zug fuhr in alle
 Richtungen aus *Lenka Šimková, Anna J. Němcová* |428
- ☛ Historische Literatur gewinnt, Viewegh haltet oder was man lieh sich
 in den öffentlichen Bibliotheken im 2014 aus *Vít Richter* |432
- ☛ Das Seminar für Bibliothekare aus Museen und Galerien erfüllte
 Erwartungen *Štěpánka Běhalová, Judita Matějová* |435
- ☛ AUS SCHÄTZEN... Bibliotheken des Institutes für tschechische
 Literatur – Wissenschaftsakademie der Tschechischen Republik:
 Was kann man in OPAC nicht finden *Vojtěch Malínek* |437
- ☛ INDEX 2015 |438
- ☛ Klára's Kochbuch oder Zehn Rezepte für Workshops in Bibliotheken:
 Das Filmfest *Klára Smolíková* |443
- ☛ RECENZION: Scherben der Notizen zur Geschichte
 und ein Tagebuch, das lieber verloren bleiben sollte *Petr Nagy* |447
- ☛ WIE DARAUF: Wie kann man typographische Sünden ausweichen
Milan Vilímek Jihlavský |449
- ☛ Was bietet die moderne italienische Literatur in tschechischen
 Übersetzungen der letzten Jahre an – 2 *Pavla Přívozníková* |451
- ☛ FÜR DIE BIBLIOTHEKEN IN KLEINEN DÖRFEN:
 Ein Wildcard für die Bibliothek in Batelov *Irena Brezovic* |454
- ☛ INSPIRATIONEN AUS BIBLIOTHEKEN |454
- ☛ STÄNDIGE SPALTEN

- 1 **Mostecká kniha do vlaku** (str. 429) *Foto archiv knihovny*
- 2 **Filmové hody** (str. 443) *Foto archiv K. S.*
- 3 **Místní knihovna v Batelově** (str. 454) *Foto archiv knihovny*
- 4 **Knihofest v Berouně** (str. 456) *Foto Tomáš Cajthaml*

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, přijměte naše poděkování, že jste se *Čtenářem* strávili letošní rok. Mnozí z Vás jako dlouholetí předplatitelé, jiní se přidali poměrně nedávno. Máme radost z každé nové objednávky a přemýšlíme nad každým odhlášením odběru. Snažíme se vzít si z obojího spíše to dobré. U nových předplatitelů si říkáme, jaký článek je zaujal natolik, že se rozhodli pro předplatné – klidně nám napište, bude to pro nás prima zpětná vazba. U těch, kteří předplatné ruší, se někdy snažíme opatrně zeptat, co je k tomu vede. Zmiňovány jsou finanční důvody, dostupnost všech informací na internetu nebo absence času k tomu „sí po práci ještě něco číst“. Nehodnotíme, ale opět máme snahu se poučit: nezvyšujeme předplatné, ladíme délku příspěvků a jejich grafiku, aby byly „k učení“, a zpracováváme témata, o kterých si můžete přečíst na internetu (a přízněji si, že dnes je to opravdu vše), zase nějak jinak. Jak se nám bude dařit dále, poznáme. Roli *Čtenáře* spatřujeme také v tom, že mapuje knihovnictví nepřetržitě více než 65 let (vstupuje do 68. ročníku), a tak si mu dovolují popřát, aby se mu dařilo i nadále. Záleží to také na Vás.

V naší anketě z roku 2014 se 73 % respondentů vyjádřilo, že by každá profesionální knihovna měla mít ve fondu knihovnické časopisy, 14 % odpovídajících se domnívá, že nikoli, a 13 % se přiklonilo k odpovědi *jen některé*. Vy přispíváte k tomu, že v knihovnách tyto časopisy opravdu jsou. Děkujeme. A nejde jen o *Čtenáře*.

Z aktuálního čísla bych upozornila na dva příspěvky. První, ač je spíše praktický, jsme zařadili jako téma, protože si myslíme, že byste ho neměli minout. Možná se právě v příštím roce chystáte na nový web, a tak vám znalost či povědomí o základních pravidlech jeho přístupnosti přijdou vhod. S tématem souvisí také článek o tom, jak se vyhnout typografickým hříčkům. Vznikl jako bonus k seriálu o e-knihách, ale může se hodit všude tam, kde je potřeba se písemně prezentovat. Zbytek výběru ponechávám už na Vás.

Přeji Vám za redakci *Čtenáře* krásný adventní čas, radostné Vánoce a úspěšný vstup do nového roku.

Lenka Šimková

Ve dnech **16.–18. 2. 2016** se uskuteční 11. ročník mezinárodní knihovnické konference **Kniha ve 21. století** na téma *Redefinování role knihoven ve 21. století*. Třídenní cyklus přednášek a diskusí bude věnován aktuálním tématům každodenního fungování veřejných knihoven (zejména se jedná o strategické plánování, fundraising, propagaci a spolupráci s médii). Přednášející budou nejen z České republiky, ale i z okolních zemí – Slovenska a Polska. Více informací je k dispozici na <http://k21.fpf.slu.cz/>.

NEUŠLO NÁM

V pondělí 30. 11. 2015 byla v Koněvově ulici v Praze 3 otevřena **Vozovna**. Pod tímto názvem se skrývá víceúčelový prostor, kde své umístění nalezla **pobočka Městské knihovny v Praze** a nově **kulturní centrum**. Prostor Vozovny vznikl rekonstrukcí původní prodejny potravin v přízemí a suterénu obytného domu. Knihovna v přízemí nabízí návštěvníkům přibližně 14 000 svazků knih, výběr denního tisku a časopisů, studijní/čtecí koutek, pohodlné sezení či internet v pevné i bezdrátové podobě. Nechybí ani dětské oddělení s ledním medvědem!

Investorem rekonstrukce se stala městská část Praha 3, která vyšla vstříc žádostem občanů o nové prostory pro pobočku knihovny. Pobočka Chmelnice, která čtenářům sloužila od roku 1965, ukončila svůj provoz v roce 2014 z důvodu výpovědi od majitele objektu, ve kterém sídlila. A proč název Vozovna? Vozovna odkazuje na Žižkovskou vozovnu, která se nachází hned za rohem, a upozorňuje na výborné tramvajové dopravní spojení.

Nepřehlédněte nedávno vydanou publikaci **Komunitní činnost veřejných knihoven v procesech integrace sociálně znevýhodněných osob**. Jedná se o výsledek průzkumu, kterého se zúčastnilo 372 knihoven: studie mapuje komunitní aktivity veřejných knihoven v obcích do 25 000 obyvatel, které se nějakým způsobem soustředí na integraci sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených skupin obyvatel. Ke stažení je na <http://www.socialni-zaclenovani.cz/agentura-pripravila-dve-publikace-k-tematu-regionalniho-rozvoje>.

Jak by měl vypadat přístupný web knihovny

Příspěvek volně navazuje na článek *Kritéria pro Biblioweb aneb Jak to vidí komise? o nových hodnoticích kritériích pro soutěž Biblioweb 2015*, který vyšel v letošním únorovém čísle časopisu *Čtenář*. Jedním z těchto kritérií je už od roku 2003 také přístupnost stránek pro těžce zrakově postižené uživatele, kterou každoročně hodnotím společně s týmem testerů s těžkým zrakovým postižením z brněnského TyfloCentra, jež realizuje projekt Blind Friendly Web¹.

Naše testování je zaměřeno na tzv. **reálnou přístupnost webu**. To znamená, že testujeme nejen soulad s některou z metodik tvorby přístupného webového obsahu, ale provádíme i uživatelské testování, při kterém mají kolegové najít na webu předem určenou informaci nebo vykonat zadaný úkol. Naším cílem je totiž ověřit, zda je **web skutečně přístupný pro uživatele se zdravotním postižením**, a právě kombinace heuristického testu společně s uživatelským testem je jednou z cest, jak danou informaci zjistit.

V tomto článku bych vám rád přiblížil, jak by měl přístupný web knihovny vypadat, na co se při jeho tvorbě zaměřit a čeho se naopak vyvarovat. Protože podrobný popis jednotlivých pravidel přístupnosti by vydal na samostatný článek (či dokonce seriál²), podíváme se dnes jen na ty nejdůležitější z nich. Zájemce o hlubší seznámení s tematikou přístupnosti si dovoluji odkázat například na český překlad metodiky WCAG 2.0³ či na blog POSLEPU⁴, který se přístupnosti a asistivním technologiím soustavně věnuje. V současné době se jedná o jediný pravidelně aktualizovaný zdroj informací o této tematice v češtině.

CO JE PŘÍSTUPNÝ WEB

Definice přístupného webu existuje celá řada. Od těch velmi striktních přes obecné (pěkně znějící, ale nicneříkající) až po ty, které jsou poměrně výstižné a srozumitelné. Já sám považuji za asi nejlepší definici tuto: **Za přístupný web lze dnes považovat takový web, který bude návštěvník s těžkým zdravotním postižením schopen i přes svůj zdravotní handicap, za pomoci prostředků, které má k dispozici, a způsobem, který mu vyhovuje, efektivně používat a dosáhne svého cíle.**

Proč? Tato definice klade důraz na **potřeby konkrétního uživatele**, a ne pouze na shodu s některou z metodik přístupnosti (která nemusí být dostačující, byť samozřejmě může být ku prospěchu věci). Ve finále je to totiž vždy konkrétní uživatel, který bude přístupnost webu vyhodnocovat s ohledem na své preference, potřeby, technické vybavení, schopnosti atp., nikoli autor webu či jeho provozovatel. Tím samozřejmě nechci jakkoliv snižovat význam metodik přístupnosti. Ty jsou velmi užitečné a web přístupný podle některé z nich lze jistě považovat za dobrý základ toho, aby byl skutečně přístupný. Bez dalších potřebných kroků však může mít k reálné přístupnosti stále velmi daleko.

1 www.blindfriendly.cz

2 www.zdrojak.cz/serialy/wcag-2-0/

3

www.blindfriendly.cz/wcag20

4 www.poslepu.cz

Přístupnost je dnes nedílnou součástí tvorby kvalitního webu. A ačkoliv například pro weby veřejné správy je povinností mít přístupný web zakotvena i v zákoně, zákonná povinnost by neměla být jediným důvodem, proč se přístupností zabývat. Kromě častých – a stále platných – argumentů, mezi které lze zařadit sociální zodpovědnost, nediskriminování některé skupiny návštěvníků, snazší údržbu či použitelnost webu pro všechny návštěvníky, je zde ještě jeden velmi důležitý aspekt. Tím jsou mobilní zařízení. V dnešní době, kdy **přístupy na web z mobilních zařízení** začínají výrazně převládat nad těmi z desktopu, se tak přístupnost může pro provozovatele webu stát nikoli konkurenční výhodou, ale nutností. Protože nepřístupný web může být dnes pro řadu uživatelů, přistupujících na web z mobilního zařízení, nepřekročitelnou překážkou v cestě za seznámením se s jeho obsahem. Což je jistě stav, kterého bychom se jako provozovatelé webu rádi vyvarovali. Ostatně není daleko doba, kdy Google začne ve výsledcích vyhledávání z mobilních zařízení (tedy ne při zobrazení plného webu) upřednostňovat ty stránky, které svůj obsah přizpůsobují mobilnímu zobrazení.

PRO KOHO TO VLASTNĚ BUDU DĚLAT?

Přístupnost je často (nesprávně) zužována na potřeby nevidomých nebo slabozrakých uživatelů. Pravdou ale je, že její záběr je mnohem širší a v dnešní době může **z dobré přístupnosti profitovat opravdu každý návštěvník webu**. Samozřejmě jsou skupiny uživatelů (jako například již jmenovaní nevidomí nebo slabozrací), pro které je přístupnost nezbytná k tomu, aby s webem mohli vůbec pracovat. Zajištění alespoň základní přístupnosti webu a na něm publikovaných informací je pro ně klíčové. Stejně tak existují přístupnostní požadavky, které mají přínos pouze pro úzké skupiny uživatelů. Jedná se například o skryté nadpisy nad navigačními částmi stránky či videa s informacemi v českém znakovém jazyce. Prakticky všechny ostatní požadavky na přístupnost (srozumitelnost poskytovaných informací, strukturování informací, chybové hlášky u formulářů atp.) mají přínos pro všechny uživatele a má smysl se jimi zabývat bez ohledu na počet nevidomých či slabozrakých návštěvníků vašeho webu.

Přístupnost je tedy cesta k lepšímu a přívětivějšímu webu pro každého uživatele, protože na přístupném webu i uživatel se zdravotním či jiným znevýhodněním snáze udělá to, proč na web přišel.

Je důležité připomenout, že přístupnost je výhodná nejen pro uživatele, ale i pro provozovatele webu, protože přístupný web přináší užitek oběma stranám.

Pro uživatele má přístupnost následující výhody:

- v mnoha situacích mu umožňuje s webovými stránkami vůbec pracovat,
- přístupné webové stránky se mu výrazně lépe používají a snadněji se na nich udělá to, proč na web přišel,
- přístupný web mu umožňuje snazší zpracování informací, které jsou na něm prezentovány – příkladem může být zkopírování části stránky do textového editoru, v němž je v případě, kdy je obsah stránky správně strukturován nadpisy a seznamy, další zpracování mnohem snazší a rychlejší.

Provozovatel může díky přístupnému webu:

- získat více návštěvníků a zákazníků,
- snížit náklady na webovou prezentaci – přístupná webová prezentace se udržuje a aktualizuje lépe než prezentace nepřístupná,
- snížit náklady například na technickou podporu – uživatel si informaci najde na webu a nemusí volat do společnosti, která web provozuje, a zjišťovat odpověď na svůj dotaz,
- zlepšit svůj obraz v očích veřejnosti tím, že dělá něco pro lidi s handicapem.

Přístupnost jde dnes ruku v ruce s tvorbou kvalitního webu. Pokud jej autor tvoří podle aktuálních trendů, dělá toho pro přístupnost hodně, a možná o tom (řečeno s nadsázkou) ani neví.

Responzivní webdesign a přístupnost

Jednou z vhodných cest, jak přístupného webu docílit, může být responzivní design. Responzivní znamená, že se vzhled stránek bude přizpůsobovat zařízení, na kterém budou zobrazeny, a pro uživatele tak budou lépe ovladatelné na mobilním telefonu či tabletu. U neresponzivních webů bývá na mobilních zařízeních často problém s velikostí písma, které je ve výchozí podobě příliš malé; problémem také bývá trefit prstem malé aktivní prvky webu (jako například odkazy nebo formulářové prvky); uživatel bývá zahlcen množstvím informací atp.

Obecně samozřejmě neplatí, že responzivní = automaticky přístupný, ale například Mobile first⁵ (či dokonce „Křápy“ first⁶) přístup zajistí minimálně to, že se někdo zamyslí nad prioritou informací a web nebude přehlčen vším možným. A právě orientace ve velkém množství informací a efektivní a rychlý přístup k tomu, co potřebuji, je dnes z hlediska přístupnosti naprosto klíčový.

Pojďme se nyní společně podívat na některé důležité požadavky na přístupnost, které moc nestojí, hodně pomáhají a současně by měly být součástí dobře odvedené práce toho, kdo váš web vytvořil.

Orientace na webu – nadpisy a oblasti stránek

Uživatelé chodí na webové stránky knihoven pro informace a chtějí je získat co nejrychleji. **Základem reálné přístupnosti a použitelnosti pro uživatele se specifickými potřebami je tedy přehledná, konzistentní a kompaktní navigace v rámci stránky i webu.** Tě můžeme docílit různými způsoby. Jedním z nich je strukturování stránky pomocí nadpisů.

— Nadpisy

Nadpisy slouží uživatelům jako důležité **záchytné body pro orientaci a přesun na jednotlivé části stránky**. Zatímco pro uživatele, kteří s webem pracují vizuálně, je potřeba nadpisy dostatečně odlišit od okolního textu na vizuální úrovni, pro uživatele screen readerů⁷ je potřeba nadpisy vyznačit i na úrovni HTML kódu a použít k tomu odpovídající HTML elementy. Jen tak bude možné, aby tito uživatelé mohli prostřednictvím funkcí svého screen readeru nadpisy využít pro rychlý přesun na jednotlivé části stránky. Proto je velmi důležité, aby **nadpisy uvozovaly všechny důležité části stránky**, jejich struktura (hierarchie) dávala smysl a jejich označení vystihovalo jejich význam.

Dobře vytvořenou strukturu nadpisů si můžeme pro jednoduchost přirovnat k obsahu knihy – podobně jako z obsahu získáme představu o názvech kapitol a můžeme se díky vazbě „název kapitoly – číslo stránky“ rychle v knize přesunout tam, kam potřebujeme, udělá nevidomému uživateli službu dobře vytvořená struktura nadpisů.

Kompletní návod, jak strukturování pomocí nadpisů udělat, najdete v článku **Jak přístupně strukturovat webovou stránku pomocí nadpisů**⁸.

— Oblasti stránky

Pokročilejším způsobem, jak definovat strukturu stránky⁹, jsou tzv. oblasti (anglicky *landmarks*). Ty umožňují přiřadit jednotlivým částem stránky tzv. roli a říct, že daná část stránky je hlavní

5 <http://www.lukew.com/ff/entry.asp?933>

6 <http://kratce.vzhurudolu.cz/post/10800971639/krapy-first>

7 Screen reader je program, který odečítá informace z obrazovky a pomocí hlasového nebo hmatového výstupu je zprostředkovává uživateli.

8 <http://poslepu.blogspot.com/2010/01/jak-pristupne-strukturovat-web-pomoci.html>

9 <http://poslepu.blogspot.com/2010/01/jak-pristupne-strukturovat-web-pomoci.html>

obsah, menu nebo vyhledávání. Jejich výhoda oproti nadpisům spočívá v tom, že se jedná o definice oblastí (a ne pouze jejich začátku, jako je tomu v případě nadpisů) a že je tento mechanismus univerzální napříč různými weby a nezávislý na struktuře nadpisů.

Ovladatelnost webu z klávesnice

Ovladatelnost webu z klávesnice je z hlediska přístupnosti neméně důležitá. Uživatel musí mít možnost se na všechny prvky na stránce, které mohou získat focus (odkazy, formulářové prvky), dostat pomocí klávesnice a také musí mít možnost prvek z klávesnice aktivovat. Pokud ovladatelnost webu z klávesnice není možná, může mít problém se získáváním informací z webu celá řada návštěvníků – nejen nevidomí, ale třeba uživatelé s motorickým postižením horních končetin či ti, kteří nemohou z nějakého důvodu použít myš.

Dostatečný barevný kontrast

Dostatečný barevný kontrast písma je velmi důležitou součástí přístupného webu. Bez nadsázky se dá říci, že požadavek na dostatečný kontrast pomáhá opravdu každému – kontrastnější text se lépe čte. Pokud tedy připravujete grafický návrh webu, nepamenejte do zadání zahrnout i požadavek na dostatečný barevný kontrast. Ten už se dá poměrně přesně změřit¹⁰, takže si můžete snadno ověřit, zda váš grafik v tomto ohledu odvedl dobrou práci.

Textové alternativy grafických prvků

Grafické prvky jsou dnes důležitou součástí každého webu. Často je pomocí nich vytvořeno menu či jsou pomocí grafiky prezentovány jiné důležité informace. Proto je potřeba, abychom se při jejich používání vyvarovali chyb, jež by mohly zamezit získání takto publikovaných informací uživateli, kteří nejsou schopni grafické prvky vizuálně vnímat. Jednoduchá rada proto zní: veškeré grafické prvky na stránkách, které nesou informaci, musí mít definovanou relevantní textovou alternativu.

Formuláře

Tematika správného zpřístupnění formulářů by vydala na samostatný článek, proto se omezíme jen na tři nejdůležitější informace. Každý formulářový prvek musí mít na úrovni kódu přiřazen svůj popis, z něhož musí být zřejmé, o jaký prvek se jedná a co se při interakci s ním od uživatele očekává. Formulářové prvky musí být také bez obtíží přístupné a ovladatelné z klávesnice a v poslední řadě musí být uživatelé v případě chybových stavů informováni přístupnou formou.

Tabulky

I zde – podobně jako v případě formulářů – se jedná o velmi široké téma. Omezíme se proto opět jen na to nejdůležitější. Tabulky jsou primárně určeny k zobrazení tabulárních dat (křížově závislých údajů) a takto s nimi nakládají i asistivní technologie, které se snaží například nevidomým uživatelům prezentovat tabulky co nejpochopitelnější formou. Takové tabulky proto musí mít v každé buňce umístěny pouze informace, které spolu logicky souvisejí, a jednotlivé řádky/sloupce musí mít definováno záhlaví.

Uživatelsky vytvářený obsah

Neméně důležitý z hlediska přístupnosti je také obsah vkládaný na web jeho správci či redaktory. Jedná se zejména o nejrůznější pozvánky na akce, oznámení či jiné aktuality, které jsou často na web vkládány ve formátech doc či pdf. I při jejich tvorbě je třeba dodržet alespoň základní pravidla přístupnosti¹¹.

- 10 <http://poslepu.blogspot.com/2009/01/testovani-kontrastu-barev.html>
- 11 www.slideshare.net/radlicek/tvorba-pristupnychdokumentuvnno

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

Inspirací pro tvorbu přístupného webu mohou být již hotové weby knihoven či institucí, na kterých si na závěr ukážeme, že i přístupný web může vypadat dobře a jeho vytvoření není při odpovídajících znalostech problémem.

Prvním příkladem je web **Městské knihovny Litvínov**, který už několikrát získal v soutěži Biblioweb cenu za nejlepší bezbariérový web. Najdete jej na adrese www.knihovna-litvinov.cz a až na drobnosti se po stránce přístupnosti jedná o velmi dobře zpracovaný web.

Podobně je na tom také web **Knihovny města Hradce Králové** na adrese www.knihovnahk.cz. I zde se najde několik drobností k vylepšení, ale například dostatečný barevný kontrast i odlišené odkazy od okolního textu, uspokojivé strukturování pomocí nadpisů či přístupně řešené tabulky jsou pevný základ, na kterém je možné dále stavět.

Posledním příkladem je web **Městské knihovny v Ústí nad Orlicí** na adrese www.knihovna-uo.cz (taktéž držitel ceny za nejlepší bezbariérový web). Ten už je responzivní a lze jej tak bezproblémově používat i na mobilních zařízeních.

Všechny výše uvedené weby dokazují, že i web knihovny lze vytvořit přístupně a použitelně. Pevně věřím, že i ten váš mezi ně bude v dohledné době patřit.

NĚKOLIK TIPŮ A RAD ZÁVĚREM

V tomto článku jsme se seznámili s nejdůležitějšími stavebními kameny přístupného webu. Přístupnost je téma velmi široké a řadu aspektů jsme vůbec nezmínili, ale pokud na svém webu vylepšíte (či necháte svou dodavatelskou firmu vylepšit) výše uvedené, přístupnost vašeho webu se výrazně zvýší. Do tvorby přístupného webu se může pustit každý. Jsou k tomu však třeba odpovídající znalosti a zkušenosti, jejichž získání je třeba věnovat nějaký čas. Přístupnost se prolíná s dalšími oblastmi tvorby webových stránek, jakými jsou například informační architektura či použitelnost, takže je třeba na ni nahlížet v širších souvislostech a znalosti propojit i s jinými obory. Zájemce o bližší seznámení s tematikou si proto dovoluji odkázat na zdroje uvedené na začátku článku. Pro zasazení přístupnosti do širších souvislostí pak doporučuji knihu Jana Řezáče *Web ostrý jako břitva*¹². A pokud byste si na přístupnost sami přece jen netroufali a chtěli se svěřit do rukou odborníkům, kteří už mají s tvorbou přístupných webů bohaté zkušenosti, s důvěrou se na nás obraťte¹³. Rádi vám poradíme a pomůžeme.

Autor se věnuje tematice přístupnosti profesionálně od roku 2000.

Pravidelně o ní píše na svém blogu POSLEPU. Je spoluautorem českých Pravidel přístupnosti a porotcem soutěže Biblioweb, kde společně s kolegy hodnotí bezbariérovost webových stránek.

- 12 www.janrezac.com/kniha
- 13 www.blindfriendly.cz/kontakt

CO PRO VÁS PŘIPRAVUJEME...

- Branding a marketing knihoven
  - Jaký byl LIBCON 2015?
    - RECENZE: Marně hledám slov (Edward St Aubyn)
      - Jak se dělá dobrá dětská knihovna a další příspěvky

Z Mostu do Slaného: Kniha do vlaku se rozjela všemi směry

Na podzim to bylo přes 40 zapojených knihoven (měst) a další stále přibývají. Přibývají také zprávy a zprávičky v tisku – málokterý knihovnický projekt zarezonoval v regionálních médiích tak jako *Kniha do vlaku*. Projekt, u jehož zrodu stála mikulovská knihovna a který se v říjnu tohoto roku dočkal ocenění a diplomu v kategorii Informační počin soutěže Knihovna roku. Na jednu stranu „jednoduchý“ nápad: dát regál s knihami na nádraží. Na druhou stranu práce s vyjednáváním, zabezpečením a obstaráváním provozu, pokud knihovna nechce, aby tato služba skončila tak rychle, jako začala. Nápad je na tom ale stejně to nejlepší. Mezi knihobudkami a mini-knihovnamí má velkou výhodu: vybudovanou železniční síť (podobně jako knihovny mají síť svoji). Nazvala jsem si celou myšlenku obdobně jako jedna kolegyně: *Když nejde čtenář do knihovny, musí knihovna za čtenářem. Ať už pěšky, nebo vlakem.*

Poprosili jsme tedy dvě knihovny, aby se s námi podělily o to, jak se knihovnice, čtenáři a další aktéři zapojili do projektu *Kniha do vlaku* u nich: ve městě Slaný, jehož nádraží a knihovna je ne daleko naší kladenské redakce, a ve vzdálenějším Mostě. Ve Slaném jsme se zeptali vedoucí knihovny Zoji Kučerové a z Mostu doputoval velmi inspirativní článek od kolegyně Anny Němcové. Zafungovalo také kouzlo nechtěného a z Mostu do Slaného mezitím doputovala jedna z knih. Svět je malý.

**Inspirovat lidi ke čtení,
probudit v nich chuť číst,
říká Zoja Kučerová**

→ Čím vás ve Slaném *Kniha do vlaku* nadchla natolik, že jste se rozhodli přidat se k dalším knihovnám?

Vlakové stanice jsou občas místem, kde mohou lidé nedobrovolně strávit delší dobu, než si představovali, a naše knihy jim ji mohou zpříjemnit. Naše knihovna navíc neustále bojuje s nedostatkem místa. Aby její fond nezastaral, pravidelně jej doplňujeme novými knihami, a tím pádem musíme ty staré vyřazovat. Část z nich budeme nabízet na našich čtvrtletních

burzách a část půjde do vlakové knihovničky. Z důvodu nedostatku místa jsme také odmítali, ač neradi, dary knih. Dnes vím, že i pro tyto knihy najdeme uplatnění a můžeme jim dát šanci – prodloužit jim život, aby předčasně neskončily ve sběrných surovinách.

Foto archiv knihovny

→ Co bylo potřeba zařídit po praktické stránce?

Vlastně toho moc nebylo. Vhodný regál, pro který už v knihovně nebylo využití, několik cedulí k projektu, několik s informacemi o knihovně.

→ A jaká byla komunikace s Českými drahami, s městem a dalšími případnými partnery?

Moji nadřízení i vedení města mi vyšli vstříc a podporovali nás při realizaci projektu. Stejně tak zástupci ČD pomáhali radou, doporučením.

→ Vyřazované knihy bývají různé. Jakého zaměření jsou ty v nádražní knihovničce? Při slavnostním zahájení provozu jsme vybrali zhruba 120 knih všech možných oddechových žánrů. Pamatovali jsme i na děti. Myslím, že bylo z čeho vybírat. Naše knihy jsou označeny logem knihovny na předsádce a titulním listu, aby bylo vidět, odkud kniha je, a určitě bychom se rádi dozvěděli, kam až docestovala.

→ Co dalšího si od nové služby „slibujete“? Vidíte nějaká úskalí?

Když nejde čtenář za knihou, musí kniha za čtenářem, očekáváme tedy určité zviditelnění činnosti knihovny, zvýšení zájmu o její aktivity. Nabádat, inspirovat lidi ke čtení, probudit v nich chuť číst. Záplavu nových čtenářů :-).

Každá mince má rub a líc. Stejně tak i tato služba má určitá úskalí a ani my se jim nevyhneme. Co může nastat? Nebudeme stačit doplňovat knihy, knihy se ve velkém množství budou ztrácet, nezabráníme tomu, aby tam někdo dal nevhodnou literaturu...

→ Kdo se tedy o „knihovnu“ teď stará?

O realizaci celé akce se postarala paní Míla Najmanová, dále se o to starám já.

Děkuji za odpovědi.

Ptala se **LENKA ŠIMKOVÁ**

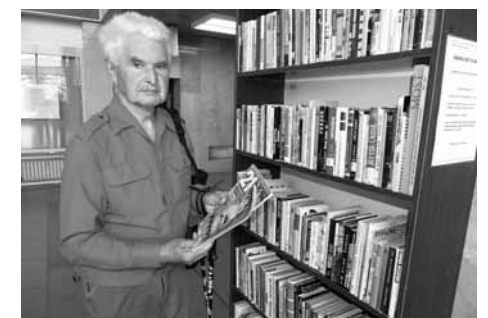
Díky za zpříjemnění cesty, říkají čtenáři

Nejen že vozíme knihy za seniory, zásobujeme školní knihovny a chodíme číst dětem do nemocnice, od června letošního roku mohou knihy od nás cestovat doslova do celého světa. Uzavřeli jsme smlouvu s Českými drahami a na mosteckém nádraží máme pro všechny cestující připraven regál plný zajímavých knih a časopisů. Navazujeme na projekt, který vznikl na jižní Moravě v Mikulově a po dohodě s Národní knihovnou ČR se prosazuje i v dalších knihovnách.

A jak to vše funguje? Jednoduše. Na nádraží si vyberete knihu podle svého vkusu a můžete číst třeba hned, nebo ve vlaku, cestou do školy, do práce, při čekání na nástupišti, za jízdy... Pak přečtenou knihu jednoduše vrátíte a můžete si půjčit další.

Jak jsme začali

Hned jak jsem se z konference SKIP dozvěděla o projektu mikulovské knihovny *Kniha do vlaku*, snažila jsem se získat bližší informace a zrealizovat ho i u nás na severu Čech. Úplně mě ta myšlenka nadchla – možná i proto, že tatínek pracoval na dráze a knihy miloval stejně jako já. Podařilo se mi získat souhlas pana ředitele a spoustu ochotných spolupracovníků z řad kolegů. Nejdříve jsme museli podepsat smlouvu mezi Českými drahami a Městskou knihovnou Most, dohodnout podrobnosti s pověřeným pracovníkem ČD, sehnat regál a už to běželo. S vhodnými knihami žádný problém nebyl, těch máme v knihovnách vždy všichni dost. My vybíráme z knih vyřazených z našeho fondu a také z darů, pro které nemáme jiné využití.

Pravidla KNIHY DO VLAKU

jsou všude asi stejná:

- pro cestující čtenáře je vše zdarma,
- cestující čtenář si vybere z nabízených knih a časopisů – a hned, bez jakékoliv administrativy, může začít číst,
- po přečtení (za den, týden, měsíc, rok) knihu vrátí na regál,
- přidávat knihy může přímo do knihovničky na nádraží každý,
- žádáme o udržování pořádku a čistoty.

Náš regál jsme instalovali na nádraží začátkem června 2015 a od té doby sklízíme samé pozitivní reakce veřejnosti. Díky propagaci v médiích se o *Knize do vlaku* ví, lidé začali sami své knihy do regálu nosit a hojně jej využívat. Denně dojíždím do práce, takže ráno i odpoledne (spolu s dalšími dvěma kolegy) se setkávám s cestujícími čtenáři a poslouchám pochvalné reakce.

Na závěr připojuji několik čísel a našich zkušeností:

- Nebojte se začít, v Mikulově to dobře vymysleli.
- Zpočátku je normální, že se na nádraží nosí a nosí a nosí další knihy (tedy pokud se projekt hezky rozjede), vracet je čtenáři začínají tak po měsíci.
- Základ samozřejmě tvoří knihy a časopisy z knihovny, veřejnost přidává své knihy postupně a po čase, až si vše vyzkouší a ujistí se, že tam smějí také dávat.
- Ideální je pravidelná kontrola knihovničky (na urovnaný regál nalákáte víc lidí).
- Samozřejmě je třeba velký poutač a vylepená pravidla půjčování, aby si toho lidé všimli.
- Využijte média, napište článek do místního tisku, rádia a televize se už ozvou samy.
- Při instalaci regálu informujte všechny železničáře v dosahu, jsou to často velcí čtenáři, povětšinou moc milí lidé. Stanou se z nich vaši spojenci, sami navigují cestující ke knihám.
- V knihovně máme zatím samé kladné ohlasy, nevyplnily se obavy, že lidé budou knihy trhat, krást a odvážet do sběru (dokonce i u nás na „divokém severu“ lidé čtou a pochvalují si).

Vedu si statistiku, a tak vím, že potřeba doplňování časem klesá. Za červen jsme na regál „knih do vlaku“ dali 928 svazků a 185 časopisů, v červenci 659 svazků a 114 časopisů a v srpnu 325 knih a 120 časopisů. Nejvíce žádaná je dětská literatura, populárně-naučná, časopisy, detektivky, romány pro ženy, pohádky v jakémkoliv stavu a také cestopisy, které na nádraží frčí, přestože na burzách, jež pravidelně několikrát ročně pořádáme, zůstávají. Také nás, knihovníky v Městské knihovně Most, mrzí, že za krásnou službu, kterou ČD zadarmo přinášíme a vylepšujeme tak prostory nádražní haly, musíme ještě platit (ne moc, ale nějaká stokoruna za rok to je). Ale lepší podmínky nebyly vyjednány a radost cestujících, dobrá reklama a příjemný pocit z prodloužení života knih nám za to stojí.

Foto archiv knihovny

Velkou radost nám dělají ohlasy od cestujících čtenářů. Měli jsme zájem o zpětnou vazbu, a tak mě napadlo každou knihu označit štítkem s prosbou o zprávu, kam až kniha došla. Konkrétně na štítku máme toto:

*Milý čtenáři, kam až jsem s Tebou doputovala?
Napiš mi na fondy@knihovnamost.cz.
Děkuji. Kniha do vlaku*

A lidé píšou, někdy jen rychlou zprávu, někdy poděkování za skvělou službu a někdy celé romány, posuďte sami:

Milá knihovno... Tvoje kniha Československo země neznámá od Svobody a Tučkové doputovala do Slaného :-). Jinak moc pěkný nápad...

Dobrý den. Na nádraží v Mostě jsme si půjčili 3 časopisy Turista. Cestovali s námi až na výlet do České Kamenice. Při zpáteční cestě jsme je vrátili. Děkuje za tipy na další výlet.

Milá Knižko do vlaku, půjčila jsem si od tebe knihu Skleněné peklo, která mi názvem v ten den až ironicky sedla. Dojela se mnou do Děčína, České Lípy, Kamenického Šenova a nakonec do matičky Prahy. Příští týden ji máš nazpět, pokud se mi podaří ji dočíst. Nejsnazší by ale bylo, kdybys měla pobočku na každém nádraží... snad brzy :) Přeji hodně úspěchů a spoustu dalších spokojených cestujících/čtenářů.

Kniha Malá kronika od Anny Magdaleny Bachové – zítra se mnou pojedete dále z Bíliny na Vysočinu, do Říмова u Třebíče. Veliké díky.

Mozartova cesta do Prahy Eduard Mörkie doputovala do žst. Těchonín.

Milá kniho do vlaku, právě jsi doputovala až do Havlíčkova Brodu, kde jsi vrácena do stojanu

krajské knihovny Havlíčkův Brod na vlakovém nádraží v rámci Kniha do vlaku :-).

Dobrý den, tak jsem musel k večeru neplánovaně vlakem do Teplíc, protože mi přítelkyně omylem odvezla klíče do bytu a musel jsem si pro ně dojet. Na nádraží jsem dorazil 50 minut před odjezdem vlaku a říkal jsem si, co tady takovou dobu. A pak jsem uviděl polici s knihami a vybral si Ze života pařížské bohémy. Celkem dobrá kniha z dostupné nabídky. A tak mi to čekání uteklo, i cesta tam a ráno zase zpátky. Skoro celou jsem ji přečetl. Pak jsem ji vrátil zpátky a překvapilo mě, že polička byla ráno pěkně urovnaná a některé knihy vystavené. Dobrá věc. Tak díky za zpříjemnění cesty.

Každé ráno s napětím otevírám služební poštu, zvědavá, zda se ozval další cestující čtenář, a s radostí, že naše práce má smysl a další rozměr.

ANNA J. NĚMCOVÁ

fondy@knihovnamost.cz

Ještě jste se nezapojili? „Mateřská knihovna“ projektu *Kniha do vlaku* láká na pozitiva, ale nezapomíná ani na úskalí a náklady.

POZITIVA:

- nová služba pro veřejnost
- rozšíření služeb ČD
- popularizace čtení
- zážitkové cestování s knihou
- výchovné působení na děti
- nezávislost půjčování knih na otevírací době
- časová variabilita
- zpříjemnění čekací doby, cestování
- každá kniha si najde svého čtenáře či majitele

ÚSKALÍ PROJEKTU:

- vandalismus
- odcizení kvůli sběru papíru
- nezáměr cestujících
- nevracení knih
- prostorové umístění
- nezáměr dobrovolníků
- velká časová náročnost na koordinaci projektu

PŘEDPOKLÁDANÉ NÁKLADY:

- pronájem prostor
- nákup (repasování) knihovničky
- reklamní bannery a polepy
- logo a propagační materiály

Více na <http://mikulov.knihovna.cz/kniha-do-vlaku/> a <http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/propagace-cetby-a-knihoven/kniha-do-vlaku-projekt-mestske-knihovny-mikulov-a-cd-1>.

Vyhrává historická literatura, Viewegh se stále drží aneb **Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2014**

Žebříčky nejpůjčovanějších knih a autorů ve veřejných knihovnách¹ zveřejňujeme ve Čtenáři poctvrté. Jak si vedli autoři a jejich díla v roce 2014? Pořadí je určeno na základě analýzy dat z 32 knihoven² různých velikostí, která jsou shromažďována v podobě ISBN pro potřebu kolektivního správce Dilia. Předmětem analýzy bylo 3 014 992 absenčních výpůjček (bez prodloužení a evidovaných prezenčních výpůjček), které byly uskutečněny z 51 750 různých titulů odlišných ISBN³. V roce 2014 bylo ve všech veřejných knihovnách registrováno 39,9 mil. primárních absenčních výpůjček. Uvedený vzorek tedy tvoří přibližně 7,5 % z celkového počtu výpůjček, které byly v loňském roce uskutečněny ve veřejných knihovnách provozovaných obcemi a kraji.

Nejpůjčovanějším českým autorem v roce 2014 se s velkou převahou stal opět spisovatel historických románů **Vlastimil Vondruška** (31 622 výpůjček), který má ve fondech sledovaných knihoven 89 svých děl. Následoval autor detektivek a literatury faktu **Jan Bauer** s 17 609 výpůjčkami (143 titulů). Na třetím místě se umístila spisovatelka **Hana Parkánová-Whitton**, která se mezi nejpůjčovanějšími autory objevuje již podruhé (30 titulů bylo půjčeno 14 152krát). Šesté místo z předchozího roku si udržel **Michal Viewegh** (11 094 výpůjček). Na prvních místech nejpůjčovanějších spisovatelů převážují autoři literatury pro děti a mládež a autoři orientovaní na četbu pro ženy a na detektivky.

Když se podíváme na to, jak se měnilo pořadí oblíbenosti v posledních čtyřech letech, musíme konstatovat, že k žádným podstatným

změnám nedochází. Skupina nejpůjčovanějších autorů se prakticky nemění, v jednotlivých letech jen dochází k mírným změnám pořadí. Jediným „objevem“ roku 2014 se stala nedávno tragicky zesnulá autorka literatury pro ženy **Simona Monyová** (šest titulů, 4327 výpůjček). Zdá se, že její životní příběh vyvolal novou vlnu zájmu o její dílo.

Autor	Žánr	Výpůjčky
1 Vlastimil Vondruška	historická literatura	31 622
2 Jan Bauer	detektivky, literatura faktu	17 609
3 Hana Parkánová-Whitton	historická literatura, romány	14 152
4 Hana Martinková (Hana Marie Körnerová)	literatura pro ženy	12 966
5 Věra Řeháčková	dětská literatura	12 404
6 Michal Viewegh	romány	11 094
7 Taťána Kubátová	literatura pro ženy	10 980
8 Alena Jakoubková	literatura pro ženy	9 763

- RICHTER, Vít. Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2011?. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2013, **65**(5), s. 163–168. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <http://ctenar.svkk1.cz/clanky/2013-roc-65/5-2013/tema-co-se-pujcovalo-ve-verejnych-knihovnach-v-roce-2011-111-1453.htm>.
- RICHTER, Vít. Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2012?. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2013, **65**(12), s. 423–425. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <http://ctenar.svkk1.cz/clanky/2013-roc-65/12-2013/tema-co-se-pujcovalo-ve-verejnych-knihovnach-v-roce-2012-118-1595.htm>.
- RICHTER, Vít. Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2013. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2014, **66**(12), s. 428–432. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <http://ctenar.svkk1.cz/clanky/2014-roc-66/12-2014/co-se-pujcovalo-ve-verejnych-knihovnach-v-roce-2013-136-1831.htm>
- SVK Ústí nad Labem, KM Hradce Králové, KJM Brno, KM Ostravy, MK Tábor, MK Kutná Hora, MK v Třebíči, Knihovna Kroměřížska, ŠK Strakonice, MK Břeclav, MK Bohumín, MK Svitavy, MK Rokycany, MK Domažlice, MK Ústí nad Orlicí, MK Beroun, MK Nymburk, MK v Hlučíně, MK Bílina, MK Dačice, MK Třeboň, MK Tišnov, MK Kaplice, MK Světla nad Sázavou, MK Polička, MK Chotěboř, MK Milevsko, MK Stříbro, MK Tanvald, MK Český Brod, MK Dobruška.
- Mohlo se tedy jednat i o další vydání či dotisky téhož díla.

9 Zuzana Francková	dívčí romány, cestopisy, kuchařky	8 623
10 Zuzana Pospíšilová	dětská literatura	8 591
11 Jan Cimický	povídky, fejetony	8 048
12 Ivona Březinová	literatura pro děti a mládež	8 020
13 Inna Rottová	detektivky	7 428
14 Ivanka Devátá	fejetony, vzpomínkové knihy	7 288
15 Ljuba Štíplová	dětská literatura	5 976
16 Irena Fuchsová	povídky, fejetony	5 950
17 Karel Čapek	romány	5 507
18 Roman Čilek	detektivky, literatura faktu	5 292
19 Naděžda Horáková	detektivky, romány, historie	5 289
20 Jiří Žáček	dětská literatura	4 903
21 František Niedl	historie, detektivní thrillery	4 893
22 Petra Braunová	literatura pro děti a mládež	4 730
23 Stanislav Češka	detektivky	4 653
24 Miloš Kratochvíl	dětská literatura	4 573
25 Irena Obermannová	literatura pro ženy	4 472
26 Simona Monyová	literatura pro ženy	4 327
27 František Uher	dětská literatura	4 041
28 Barbara Nesvadbová	literatura pro ženy	3 942
29 Václav Čtvrtek	dětská literatura	3 567
30 Milena Holcová	literatura pro ženy	3 431

Nejpůjčovanější knihou roku 2014 českého autora byly, stejně jako v roce 2013, **Žitkovské bohyně** od Kateřiny Tučkové vydané roku 2012 (1908 výpůjček). Titul **Vyhánění Gerty Schnirch** od téže autorky se umístil na jedenáctém místě (998 výpůjček). Druhým nejpůjčovanějším titulem (1331 výpůjček) byla kniha Michala Viewegha **Můj život po životě** a na třetím místě se prosadila kniha **Srdceboley** od zesnulé autorky Simony Monyové (vydaná v roce 2011). Zvýšený zájem o dílo této autorky dokazuje i umístění dalšího titulu **Blondatá stíhačka** na osmém místě v žebříčku nejpůjčovanějších knih. Díla Michala Viewegha **Mráz přichází z Hradu** (v roce 2013 druhá nejpůjčovanější česká kniha), **Mafie v Praze** (třetí místo v roce 2013) a **Bio-manželka** (první místo v roce 2011) zmizela z první dvacítky.

Mezi nejpůjčovanější knihy se vrátil starší titul Eduarda Petišky **Staré řecké báje a pověsti** (1053 výpůjček), který zřejmě stále těží z toho, že se jedná o doporučený či povinný titul školní četby. V dalším pořadí nalézáme dva nové tituly Vlastimila Vondrušky **Ulička hanby** a **Msta písecké panny**, vydané v roce 2013, a na desátém místě **Přemyslovskou epopej**. Zásluhou dětských čtenářů je umístění knihy Karla Čapka **Dášeňka čili život štěněte** (1099 výpůjček). Do první desítky nejpůjčovanějších knih patří ještě titul zkušené představitelky ženské

četby **Aleny Jakoubkové Můžeš-li se vdát dnes, neodkládej to na zítřek** (první vydání 2011). Určitým překvapením je umístění díla Ladislava Fuchse **Spalovač mrtvol** na dvanáctém místě (994 výpůjček). V tomto případě se může jednat jak o určitou renesanci zájmu, tak i o vliv doporučené školní četby.

Autor Vydáno	Název díla Výpůjčky	Nakladatel
1 Kateřina Tučková 2012	Žitkovské bohyně 1 908	Host
2 Michal Viewegh 2013	Můj život po životě 1 331	Druhé město
3 Simona Monyová 2011	Srdceboley 1 271	Belami
4 Eduard Petiška 2006	Staré řecké báje a pověsti 1 253	Ottovo nakladatelství
5 Vlastimil Vondruška 2013	Ulička hanby 1 183	MOBA
6 Vlastimil Vondruška 2013	Msta písecké panny 1 150	MOBA
7 Karel Čapek 2014	Dášeňka čili život štěněte 1 099	Albatros
8 Simona Monyová 2010	Blondatá stíhačka 1 039	Mony
9 Alena Jakoubková 2013	Můžeš-li se vdát dnes, neodkládej to na zítřek 1 002	MOBA
10 Vlastimil Vondruška 2013	Přemyslovská epopej IV. – Král básník 1 000	MOBA

Nejpůjčovanější zahraniční spisovatelkou se opět stala autorka romantických a detektivních románů **Nora Robertsová** (50 193 výpůjček, 115 zastoupených děl), pišící také pod pseudonymem J. D. Robb, a Sara Hardesty následovaná autorkou historické ságy Dynastie Morlandů **Cynthií Harrod-Eaglesovou** (40 927 výpůjček, 42 zastoupených děl). Opět jsou velmi silně zastoupeni autoři literatury pro děti a mládež, například rakouský spisovatel **Thomas Brezina** (24 637 výpůjček, 132 zastoupených děl), **Jacqueline Wilsonová** (10 459 výpůjček), **J. K. Rowlingová** (10 082 výpůjček) a autor cyklu deníků malého poseroutky **Jeff Kinney** (10 455 výpůjček). Novým jménem v oblasti dětské literatury je autor komiksů **Jim Davis** (11 483 výpůjček).

Mezi převážně americkými a britskými autory se opět prosadila slovenská autorka ženské četby **Taňa Keleová-Vasilková** (18 666 výpůjček). Autorům detektivní literatury kraluje nadále **Agatha Christie** (17 247 výpůjček) násle-

dovaná **M. Higginsovou Clarkovou, Jamesem Pattersonem, Jefferym Deaverem, Edem McBainem, Lindou Howardovou a Stephenem Kingem**. Mezi první třicítkou nejpůjčovanějších autorů najdeme opět stálice literatury pro ženy **Daniellu Steelovou, Sandru Brownovou, Barbaru Cartlandovou, Lisu Jacksonovou** a **Barbaru Woodovou**. Novým jménem v této kategorii je americká autorka milostných románů **Lisa Kleypas** (8778 výpůjček). Stejně jako u českých autorů platí, že skupina nejpůlárnějších a nejčtenějších zahraničních autorů zůstává v podstatě beze změny a v průběhu posledních čtyř let došlo jen k dílčím meziročním posunům.

Autor	Jazyk originálu Počet výpůjček	Žánr
1 Nora Roberts + J. D. Robb	angličtina (37 865 + 12 328 výpůjček) 50 193	literatura pro ženy, detektivky
2 Cynthia Harrod Eagles	angličtina 40 927	historické romány
3 Danielle Steel	angličtina 27 161	literatura pro ženy
4 Thomas Brezina	němčina 24 637	dětská literatura
5 Sandra Brown	angličtina 20 545	literatura pro ženy
6 Táňa Keleová-Vasilková	slovenština 18 666	společenské romány
7 Agatha Christie	angličtina 17 241	detektivky
8 Mary Higgins Clark	angličtina 15 593	detektivky
9 Barbara Cartland	angličtina 15 490	literatura pro ženy
10 Catherine Coulter	angličtina 13 814	romantický historický román, detektivky
11 Jude Deveraux	angličtina 13 261	historické romány, romány pro ženy
12 Joy Fielding	angličtina 13 120	romány, thrillery
13 James Patterson	angličtina 12 742	detektivky
14 Lisa Jackson	angličtina 12 099	literatura pro ženy
15 Jeffery Deaver	angličtina 12 016	detektivky, thrillery
16 Jim Davis	angličtina 11 483	komiksy
17 Jacqueline Wilson	angličtina 10 459	dětská literatura
18 Jeff Kinney	angličtina 10 455	dětská literatura
19 Ed McBain	angličtina 10 300	detektivky

20 Joanne K. Rowling	angličtina 10 082	literatura pro děti a mládež, fantasy
21 Leo Kessler	angličtina 9 876	válečné romány
22 Linda Howard	angličtina 9 657	detektivní romány
23 Stephen King	angličtina 9 312	horory, thrillery
24 Barbara Wood	angličtina 9 237	literatura pro ženy
25 Daisy Meadows	angličtina 9 091	dětská literatura
26 Elizabeth Lowell	angličtina 9 069	historické romány, detektivky, sci-fi
27 Jo Nesbø	norština 9 010	detektivky
28 Lisa Kleypas	angličtina 8 778	romány pro ženy
29 Wilbur A. Smith	angličtina 8 702	romány, thrillery
30 Julie Garwood	angličtina 8 533	romány pro ženy

O nejpůjčovanější titul zahraniční (překladové) literatury se tentokrát zasloužily děti, které měly mimořádný zájem o půjčení jednoho z dílů **Deníku malého poseroutky** (2030 výpůjček) od Jeffa Kinneye. Dětská čtenářská v tomto případě odsunuli loňský hit **Padesát odstínů šedi** od E. L. Jamesové (1911 výpůjček). Další díly publikací obou autorů se také pohybovaly na předních pozicích v žebříčku nejpůjčovanějších knih. Velkým překvapením loňského roku bylo půjčování známého díla George Orwela **Farma zvířat** (1836 výpůjček), které se umístilo na třetí pozici. Příčinou zvýšené obliby tohoto dnes již klasického díla může být jednak nové vydání, ale možná zde také zapůsobil efekt doporučené četby pro mládež.

Ačkoliv se v posledních letech zdálo, že fenomén Harryho Pottera pomalu ustupuje ze své slávy, čtvrtá pozice titulu **Harry Potter a kámen mudrců** (1786 výpůjček) ukazuje, že Harry je pro děti stále velkým hrdinou. Po několika letech můžeme v žebříčku nejpůjčovanějších knih zaznamenat Dana Browna s novějším titulem **Inferno** (1730 výpůjček). Mezi nejpůjčovanějšími díly najdeme knihy klasiků severské detektivky Stiega Larssona **Muži, kteří nenávidí ženy** (1316 výpůjček), Jo Nesbøa **Sněhulák** (1421 výpůjček) a **Švábi** (1338 výpůjček). Desáté a jedenácté místo žebříčku zaujaly knihy slovenské autorky Táňi Keleové-Vasilkové (na-

rozená v Chomutově) **Ranč u dědečka** a **Druhá**. Titul **Nikdy** od této autorky, který byl v předchozím roce na sedmém místě, se propadl na místo patnácté.

Autor	Název	Nakladatel	Rok vydání	Jazyk originálu	Výpůjčky
1 Jeff Kinney	Deník malého poseroutky: Ošklivá pravda	CooBoo	2011	angličtina	2 030
2 E. L. James	Fifty Shades of Grey: Padesát odstínů šedi	XYZ	2012	angličtina	1 911
3 George Orwell	Farma zvířat	Aurora	2004	angličtina	1 836
4 Joanne K. Rowling	Harry Potter a kámen mudrců	Albatros	2000	angličtina	1 786
5 Dan Brown	Inferno	Argo	2013	angličtina	1 730
6 Jo Nesbø	Sněhulák	Kniha Zlin	2012	norština	1 421
7 Cynthia Harrod Eagles	Napoleon přichází (Dynastie Morlandů, díl 11)	Knižní klub	2001	angličtina	1 400
8 Jo Nesbø	Švábi	Kniha Zlin	2013	norština	1 338
9 Stieg Larsson	Muži, kteří nenávidí ženy	Host	2008	švédština	1 316
10 Táňa Keleová-Vasilková	Ranč u dědečka	NOXI	2013	slovenština	1 305

VÍT RICHTER vit.richter@nkp.cz

Seminář knihovníků muzeí a galerií splnil očekávání

Ve dnech 1.–3. září 2015 se v prostorách Místodržitelství paláce Moravské galerie v Brně sešlo 98 účastníků 39. semináře knihovníků muzeí a galerií. Letošním spolupředatelem se vedle Knihovnické komise AMG ČR stala právě Moravská galerie v Brně a vlastní organizace se ujal její tým knihovnic pod vedením Judity Matějové. První dva dny probíhal jako obvykle odborný program, na nějž třetí den navázaly exkurze do Brna a Rajhradu.

Foto Kamil Tříl

Po přivítání ze strany ředitele hostitelské instituce Moravské galerie Mgr. Jana Presse pronesl úvodní slova oficiální hosté semináře: Mgr. Pavel Hlubuček, ředitel Odboru ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií MK ČR, Mgr. Blanka Skučková, vedoucí samostatného oddělení knihoven MK ČR, a Mgr. Roman Giebisch, Ph.D., předseda profesní organizace SKIP.

Po slavnostním zahájení semináře se uskutečnila valná hromada Knihovnické komise, již předsedkyně předložila zprávu o činnosti komise v roce 2014 a jednotliví zástupci regionů podali základní informace o dění a změnách ve svých krajích. Zpráva o činnosti komise byla schválena

hlasováním, stejně jako aktuální změny ve výboru komise.

Druhá část úterního programu byla věnována koncepci a legislativě. Svým příspěvkem *Koncepce rozvoje muzejnictví 2015–2020* ji zahájil Mgr. Pavel Hlubuček. O *Koncepci rozvoje knihoven na léta 2016–2020* referovali Mgr. Blanka Skučková a PhDr. Vít Richter. Informace o autorském zákonu podala JUDr. Adéla Faladová, která se soustředila na novelu zákona z roku 2014 se zaměřením na knihovny a na přípravu novely v roce 2016. Závěr úterního programu pojednával o historických knižních fondech, a to v příspěvku *Budoucnost Provenia* PhDr. Jaroslavy Kašparové

Foto: Andrea Vělnerová-Bratruš

a PhDr. Richarda Šípka, Ph.D., a v prezentaci PhDr. Petra Maška *Soupis tisků 16. století v zámeckých knihovnách*.

Střední odborný program byl rozdělen do dvou oddílů. Dopoledne bylo věnováno katalogizaci a odpoledne knižní kultuře. Aktuální katalogizační problematiku představila v rozsáhlé prezentaci *Nová katalogizační pravidla podle RDA* Mgr. Zuzana Hájková, *Centrální portál knihoven* Ing. Petr Žabička a o akviziční politice muzejních knihoven hovořil Ing. Aleš Brožek v prezentaci *Akvizice knihoven muzeí a galerií*. V závěru tohoto bloku vystoupili s příspěvky o knihovních systémech představitelé firem KP-SYS, LANius a AIP Beroun, které podpořily konání 39. semináře knihovníků a kterým patří poděkování za dlouholetou přízeň muzejním knihovnám.

Blok o knižní kultuře připravila místopředsedkyně komise Mgr. Alena Petruželková, vedoucí knihovny Památníku národního písemnictví, v souvislosti s nově vzniklým metodickým centrem knižní kultury v PNP, o němž a o jehož plánované činnosti též v bloku pohovořila. Knižní sbírky Moravské galerie v Brně a Muzea umění v Olomouci představily PhDr. Hana Karkanová – *Bibliofilie v knižní kultuře dříve a dnes* a Mgr. Hana Bartošová – *Moderní knižní kultura ve sbírkách Muzea umění v Olomouci*. Informace o novém knižním muzeu přinesl PhDr. Ila Šedo v příspěvku *Muzeum knihtisku v Plzni*. Místopředsedkyně komise před-

stavila též aktuální výstavní projekt **Zpráva o knize 2015 a Nejkrásnější českou knihu 2014**. Její prezentace se jako host zúčastnil grafický designér Lukáš Kijonka. Odborný program doplnily podvečerní komentované prohlídky stálých expozic Moravské galerie.

Třetí den byl již tradičně věnován odborným exkurzím, v jejichž rámci měli účastníci možnost si prohlédnout brněnské vily Tugendhat a Löw-Beer a Památník písemnictví v Rajhradě.

V pořadí 39. seminář knihovníků muzeí a galerií splnil očekávání přednášejících i účastníků a zprostředkoval knihovníkům aktuální důležité informace z oblasti knihovnictví – nová katalogizační pravidla RDA, koncepce rozvoje muzeí a knihoven, autorský zákon a další. Tradičně se věnoval historickým knižním fondům a knižní kultuře, tolik potřebné právě pro práci knihovníků muzeí a galerií. V oblasti společenské přinesl nové teoretické i praktické profesní kontakty a v neposlední řadě také významné ocenění knihovnické práce v muzeích, které zaznělo z úst oficiálních hostů. Je namístě tlumočit poděkování hlavnímu pořadateli – Moravské galerii v Brně a především pracovnícím knihovny, a také všem sponzorům, kteří podpořili jednání finančně i svou účastí.

ŠTĚPÁNKA BĚHALOVÁ

✉ behalova@mjh.cz

JUDITA MATĚJOVÁ

✉ judita.matejova@moravska-galerie.cz

Z POKLADŮ...

Knihovny Ústavu pro českou literaturu AV ČR

Co v OPACu nenajdete – elektronicky nezkatalogizované fondy knihovny ÚČL

Byť práce na převodu katalogu knihovny Ústavu pro českou literaturu AV ČR do elektronické podoby probíhaly a probíhají poměrně vysokým tempem a hlavní součástí jeho sbírek je již čtenářům k dispozici prostřednictvím on-line OPACu, stále zůstává zhruba třetina jeho fondů dostupná jen prostřednictvím katalogů lístkových. I když se v těchto případech nejedná o sbírky zaměřené na českou literaturu a literárněvědnou produkci, které představují profilový zájem ústavní knihovny, nikterak to neznamená, že by šlo o fondy nezajímavé či druhořadé.

Výše řečené platí především o dvou velkých knihovních fondech původně samostatných knihoven, zrušených spolu se svými mateřskými odděleními při reorganizaci někdejšího Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV na počátku devadesátých let. Tyto sbírky následně přešly do držení Ústavu pro českou literaturu jako nástupnické organizace a jako zakonzervované, dále nedoplňované fondy dnes tvoří součást knihovny ústavu.

Menším z nich je fond někdejšího Kabinetu pro studium českého divadla, čítající zhruba 12 000 svazků divadelních her, divadelních časopisů i odborné teatrologické literatury. Jeho záběr je primárně orientován na produkci bohemikální, avšak najdeme v něm pochopitelně i literaturu cizojazyčnou či různá vydání dramát zahraničních autorů. Vzhledem k tomu, že Kabinet pro studium dějin českého divadla zanikl na počátku 90. let, obsahuje tato knihovna mj. dosud speciálně vyčleněný „zvláštní fond“ zakázaných autorů, ve své době přístupný pouze se svolením ředitele ústavu.

Nejen pro literárního badatele a komparatistu je pak mimořádně cenný fond někdejšího Oddělení pro studium západních literatur o bezmála 40 000 svazcích. Obsahuje cizojazyčnou beletrii a odbornou literaturu „západní“ proveniencí, zejména v němčině, francouzštině, italštině, španělštině a angličtině, okrajově i v dalších jazycích. Významný podíl ve fondu (přibližně 25 %) pak zaujímají časopisy. Nejstarší část fondu tvoří knihy získané například ze soukromých sbírek, mimo jiné též z knihoven německých institucí rušených po druhé světové válce. Největší zastoupení v něm pak zaujímají knihy publikované od 60. do 80. let 20. století, kdy knihovna někdejšího Oddělení západních literatur ÚČSL ČSAV představovala jeden z mála kanálů, kterými se k nám systematicky oficiálně dostávala původní literatura i odborné publikace ze západní Evropy. V letošním roce byla zahájena kompletní retrokatalogizace tohoto fondu de visu tak, aby mohl být v budoucnu plně dostupný všem zájemcům v on-line podobě.

Knihovna ÚČL je též příležitostně obohacována dary knižních souborů z pozůstalostí významných osobností: po určitou dobu zde byla mj. deponována část knihovny Václava Havla, konkrétně překlady jeho beletristických děl do nejrůznějších jazyků – od angličtiny až po esperanto. Většinou však v těchto případech jde o dary z pozůstalosti významných literárních vědců, často někdejších zaměstnanců ústavu. Z nich připomeňme alespoň soubor estonské literatury, který pochází z knihovny někdejšího ředitele ÚČL Vladimíra Macury, obsáhlou kolekci slovenské beletrie z pozůstalosti dlouholetého pracovníka ÚČL Vladimíra Forsta nebo osobní knihovnu významné mediivistky Anežky Vidmanové.

Text a foto **VOJTĚCH MALÍNEK** ✉ malinek@ucl.cas.cz

Obrazová příloha na 3. str. obálky

Z estonské knihovny Vladimíra Macury

ROLLOVÁ, Nada:

Čtenářské kluby v knihovnách, 3/111

ROZSYPALOVÁ, Klára:

Akce Hry bez hranic aneb Knihovnice dětem se tentokrát zaměřila na život v Krušnohoří, 7–8/286

RUMANOVÁ, Jana – SEYČKOVÁ, Nina – STROUHALOVÁ, Marcela:

Knihy s příběhem: knihovnicko-historický výzkumný projekt Knihy znovu nalezené, 9/312

ŘEHÁK, Tomáš:

Není na co čekat! Měření efektivity knihoven v praxi, 7–8/243

SALÁTOVÁ, Renáta:

PSALO SE JINDE: 2/78 • 4/158 • 6/238 • Budoucnost veřejných knihoven v ČR z pohledu změn důchodového systému a sociálního dialogu, 4/135 • PSALO SE JINDE: 9/338 • 11/418

SEGI, Stefan: viz HOLANOVÁ, Markéta, 11/399

SEKAL, Jan:

... se hlásí z Francie: O Francouzské národní knihovně, 9/335 • ... tentokrát z cesty do Izraele, 11/417

SELUCKÁ HUBATKOVÁ, Helena:

Tabu v knihovnách – seminář plný výzev, 1/195

SEMELOVÁ, Eva:

Městská knihovna Janovice nad Úhlavou, 1/23

SEYČKOVÁ, Nina: viz RUMANOVÁ, Jana – STROUHALOVÁ, Marcela, 9/312

SCHINK, Petr:

Cesta do Lotyšska aneb Postřehy z konference Di-X1, 4/138 • Romské snění ve vítkovické knihovně, 7–8/293 • V kráteru po knihovně, 9/331

SKÁLOVÁ, Markéta:

Knihovna v Mini-Plzni. Malá vzpomínka na velký prázdninový zážitek, 11/413

SMOLÍKOVÁ, Klára:

KLÁŘINA KUCHARKA ANEB DESET RECEPTŮ NA WORKSHOPY V KNIHOVNĚ: Komiksově stripy na divoko, 3/97 • Poučné knížky v muzejní omáčce, 4/129 • Časopisecké jednohubky stokrát jinak, 5/170 • Medový hlas slavičích jazýčků, 6/214 • Brambory, hýbejte se, 7–8/260 • Píšeme recepty, 9/326 • Z prababičiny kuchařky, 10/372 • Ukrajinský medovník – vietnamské kuře, 11/403 • Filmové hody, 12/443

SOUKUPOVÁ, Jiřina:

Oslavujeme 115 let veřejné knihovny v Příbrami, 9/317

STLUKOVÁ, Iva:

Jak jsme slavili Knihofest, 12/456

STOKLASOVÁ, Bohdana:

Centrální portál českých knihoven na rozcestí, 3/83

STROUHALOVÁ, Marcela: viz RUMANOVÁ, Jana – SEYČKOVÁ, Nina, 9/312

ŠEDO, Ila P.:

Z POKLADŮ... Knihovny Západočeského muzea v Plzni, 4/144 + 3. s. obálky

ŠEVČÍKOVÁ, Veronika: viz NEMEŠKALOVÁ, Hana – VÁLKOVÁ, Lenka, 7–8/246

ŠIMKOVÁ, Lenka:

Od redakčního stolu, 1/2 • O rychlém čtení v otázkách... a odpovědích doc. PhDr. Mgr. Richarda Papíka, Ph.D., z ÚISK FF UK v Praze, 1/3 • Od redakčního stolu, 3/82 •

Plzeň: evropské hlavní město kultury – rozhovor s Mgr. Helenou Šlesingerovou, Mgr. Danielem Bechným, PhDr. Ilem Šedem, 3/93 • Rozhovor s Vlastimilem Vondruškou – „Knihy se nepišou proto, aby se líbily literárním kritikům, ale čtenářům“, 4/125 • Od redakčního stolu, 5/162 • Srovnání knihoven se vyplatí – rozhovor s PhDr. Vítem Richtěrem, 5/163 • Příběh projektu Tisíc knih, 5/181 • viz KURKA, Ladislav, 6/208 • Cenu Papilio bibliothecalis získala Jiřina Soukupová z příbramské knihovny, 6/217 • Od redakčního stolu, 7–8/242 • Od redakčního stolu, 9/302 • Rozhovor s Ing. Petrou Vávrovou, ředitelkou Odboru ochrany knihovních fondů NK ČR, 9/307 • Od redakčního stolu, 10/342 • Knihovny se představily tradičně i jinak, 11/383 • Knihovny současnosti 2015 jsou za námi. Pět otázek pro Tomáše Řeháka, 11/389 • Rozhovor s Michaellem Wögerbauerem, vedoucím autorského kolektivu monografie V obecném zájmu, 11/391 • Od redakčního stolu, 12/422 • viz NĚMCOVÁ, Anna J., 12/428

ŠIMONOVÁ, Lenka:

Zmatlíkovník pohádkový aneb I strom může slavit, 12/454

ŠIMSOVÁ, Sylva:

... se hlásí z Anglie: Britská knihovna o ženách – The Fawcett Library, 1/38 • Rok 2014 a perspektivy anglických knihoven, 3/118 • Dokážou knihovny naplnit strategii Living knowledge?, 7–8/296 • Četba knih v Británii, 12/458

ŠÍR, Filip:

Virtuální národní fonotéka aneb Starý zvuk nerezaví, 9/334

ŠÍŠKOVÁ, Nataša: viz BÍLÁ, Jitka – CHARVÁTOVÁ, Ivana, 4/146

ŠKOP, Michal – VŘESKÁ, Helena:

Po švýcarských knihovnách, 10/364

ŠMÍDOVÁ, Lenka: viz LENIČEK, Zdeněk, 10/354

ŠTĚRBOVÁ, Jitka:

Z POKLADŮ... Knihovny Slezského zemského muzea, 2/65 + 3. s. obálky

ŠUDOMOVÁ, Miroslava:

Pocta spisovatelce a cestovatelce Barboře Markétě Eliášové aneb Dálky s vůní sakury, 4/153 • Jan Zahradniček v Moravské zemské knihovně v Brně, 6/222

ŠVORCOVÁ, Vladimíra:

Deset deka štěstí. Když je duše v peři, 7–8/280

TICHÝ, Luděk:

Pod pokličkou Národní digitální knihovny, 4/123

Tipy do vaší knihovny, 3/116

TOMŠŮ, Jitka:

Nové logo a publikace ke 150. výročí novostrašecké knihovny, 1/28

Unikátní projekt počítačová versologie, 7–8/288

VALDEN, Milan:

LITERÁRNÍ VÝROČÍ: Únor, 1/37 • Březen, 2/77 • Duben, 3/117 • Květen, 4/157 • Červen, 5/197 • Červenec, 6/237 • Srpen a Září, 7–8/294 • Říjen, 9/337 • Listopad, 10/377 • Prosinec, 11/416 • Leden, 12/457

VÁLKOVÁ, Lenka: viz NEMEŠKALOVÁ, Hana – ŠEVČÍKOVÁ, Veronika, 7–8/246

VAŠKOVÁ, Olga:

Rozhovor s PhDr. Danou Kalinovou, ředitelkou společnosti Svět knihy, s. r. o, 4/133 • Soutěž Slovník roku 2015 má své vítěze, 5/195

VILÍMEK JIHLAVSKÝ, Milan:

JAK NA TO: E-knihy prakticky 1. Co je a není e-kniha, 6/206 • E-knihy prakticky 2. Rozdíl mezi tištěnou knihou a e-knihou, 7–8/265 • E-knihy prakticky 3. Tvorba e-knihy: úprava podkladů, 9/329 E-knihy prakticky 4. Tvorba e-knihy: finalizace, 10/370 • Jak se vyhnout typografickým hříčkům, 12/449

VLKOVÁ, Pavla:

Digitalizace ve Středočeském kraji, 4/150 • Od redakčního stolu 11/382

VOLKOVÁ BALVÍNOVÁ, Alena:

UPCYCLING aneb nové příležitosti pro věci bez šance, 10/358

VOZKOVÁ, Jana: viz KOPALOVÁ, Ludmila, 2/54

SEZNAM RUBRIK

ČTENÁŘ INFORMUJE

Knihy mají zelenou, 4/156 • ČSN 01 6910, 5/180

INSPIRACE Z KNIHOVEN

BUREŠOVÁ, Jarmila:

Paměť Ostravy, 3/113

DUCHKOVÁ, Lenka – KOŽIŠEK OUŘADOVÁ, Martina:

Noc literatury 2015 v Knihovně města Plzně, 7–8/291

HUŠKOVÁ, Michaela:

Knihovna a jídlo? Městská knihovna Chodov říká ANO, 7–8/292

JESÍNKOVÁ, Miroslava:

Pasování na Rytíře řádu čtenářského proběhlo již poosmé, 7–8/291

JEŽKOVÁ, Marie:

Celé Česko čte dětem v režii Městské knihovny Kyjov, 9/333

KOŘÍNKOVÁ, Marcela:

Knihovna Kroměřížska poskytuje službu biblioterapie, 2/74

KOŽIŠEK OUŘADOVÁ, Martina:

Promítali jsme Jeden svět, 5/196

LEBDUŠKOVÁ, Marie:

Táta-čtenář Středočeského kraje je z Nymurka, 5/196

MÍŠTEROVÁ, Zuzana:

Plechová Mina přiblížila dětem první světovou válku, 1/36 • Bruno v Lobzích, 10/376

MORAVCOVÁ, Petra:

Slavný detektiv v časlavské knihovně, 7–8/290

SCHINK, Petr:

Romské snění ve vítkovické knihovně, 7–8/293

SKÁLOVÁ, Markéta:

Knihovna v Mini-Plzni. Malá vzpomínka na velký prázdninový zážitek, 11/413

STLUKOVÁ, Iva:

Jak jsme slavili Knihofest, 12/456

ŠIMONOVÁ, Lenka:

Zmatlíkovník pohádkový aneb I strom může slavit, 12/454

ŠUDOMOVÁ, Miroslava:

Pocta spisovatelce a cestovatelce Barboře Markétě Eliášové aneb Dálky s vůní sakury, 4/153

VREBENSKÁ, Františka: viz REZKOVÁ, Eva, 2/63

VŘESKÁ, Helena: viz ŠKOP, Michal, 10/364

Vybrali jsme pro vás „nej...“ dotazy Ptejte se knihovny, 7–8/250

Vyhlášení soutěže Nadace knihoven 2015, 3/106

Vyhodnocení fotosoutěže časopisu Čtenář na téma Knihovna jako obývák města – obce, 2/73

WANNER, Michal:

Základní pravidla pro zpracování archiválií a jejich implementace, 5/190

WIMMEROVÁ, Daniela:

Co venkovské knihovny umějí a mohou 2015 aneb Skvělá houbovka báby Plajznerky a jiné zážitky, 11/396

JAK NA TO

VILÍMEK JIHLAVSKÝ, Milan:

E-knihy prakticky 1. Co je a není e-kniha, 6/206 • E-knihy prakticky 2. Rozdíl mezi tištěnou knihou a e-knihou, 7–8/265 • E-knihy prakticky 3. Tvorba e-knihy: úprava podkladů, 9/329 • E-knihy prakticky 4. Tvorba e-knihy: finalizace, 10/370 • Jak se vyhnout typografickým hříčkům, 12/449

JAN SEKAL SE HLÁSÍ Z FRANCIE

O Francouzské národní knihovně, 9/335 • ... tentokrát z cesty do Izraele, 11/417

KLÁŘINA KUCHARKA ANEB DESET RECEPTŮ NA WORKSHOPY V KNIHOVNĚ

SMOLÍKOVÁ, Klára:

Komiksově stripy na divoko, 3/97 • Poučné knížky v muzejní omáčce, 4/129 • Časopisecké jednohubky stokrát jinak, 5/170 • Medový hlas slavičích jazýčků, 6/214 • Brambory, hýbejte se, 7–8/260 • Píšeme recepty, 9/326 • Z prababičiny kuchařky, 10/372 • Ukrajinský medovník – vietnamské kuře, 11/403 • Filmové hody, 12/443

KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH

BREZOVIC, Irena:

Divoká karta pro knihovnu v Batelově, 12/454

BRINČEKOVÁ, Jana:

Rok v jablůnecké knihovně, 6/228

HUMLOVÁ, Věra:

Knihovna ve Zvoli vzniká s láskou, 5/187

PRUCKOVÁ, Lenka:

„Těžký“ život loučící se komisařky, 3/103

SEMELOVÁ, Eva:

Městská knihovna Janovice nad Úhlavou, 1/23

LITERÁRNÍ VÝROČÍ

VALDEN, Milan:

Únor 1/37 • Březen 2/77 • Duben 3/117 • Květen 4/157 • Červen 5/197 • Červenec 6/237 • Srpen a Září 7–8/294 •

Říjen, 9/337 • Listopad, 10/377 • Prosinec 11/416 • Leden 12/457

NEUŠLO NÁM

1/2, 2/42, 3/82, 4/122, 5/162, 6/202, 7–8/242, 9/302, 10/342, 11/382, 12/422

NOVINKY FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR

MACKOVÁ, Eva:

1/40 • 2/80 • 3/120 • 4/160 • 5/200 • 6/240 • 7–8/299 • 9/340 • 10/380 • 11/420 • 12/460

POSTŘEHY – NÁZORY

BARTOŇOVÁ, Ludmila:

Proč jsem vzala na milost romány pro ženy, 7–8/284

POZNÁMKY DO DIÁŘE

1/2, 2/42, 3/82, 4/122, 5/162, 6/202, 7–8/242, 9/302, 10/342, 11/382, 12/422

PRÁVNÍ PORADNA

BIŇOVEC, Adam:

Kamerové systémy a ochrana osobních údajů, 1/26

KLUSOŇ, Jiří:

Revize knihovního fondu ještě jednou aneb Co se může nebo musí stát, když se revize neprovádí, 5/184

PSALO SE JINDE

SALÁTOVÁ, Renáta:

2/78 • 4/158 • 6/238 • 9/338 • 11/418

RECENZE

NAGY, Petr:

Příběh české knihy z ptáčích perspektiv, 1/21 • Příběh české poválečné knihy vtělený do slovníkových hesel, 2/60 • Potřetí na cestě do hlubin čtenářovy duše, 3/105 • Kterak filozof Horáček k nakladatelství Paseka přišel a co z toho vzešlo, 4/131 • Bohatě literárněhistorické menu s hrabalo-ovsko-kolařovskou příchutí, 5/177 • Nelehký úděl génia, těžší jeho manželky, 6/221 • Chladný a vzdálený Měsíční kámen, 7–8/258 • V další knize bratrům Wolfeovým narostly drápy, 9/319 • Strašidelný příběh o hledání domova, 10/362 • Recykliterární tvorba pobaví svou absurditou i bez příběhu, 11/401 • Střepy poznámek k dějinám a deník, který měl raději zůstat ztracený, 12/447

ROZHOVOR

KULIGOVÁ, Šárka:

S Bohdanem Volejníčkem, nositelem titulu Knihovník Moravskoslezského kraje, 5/173

KURKA, Ladislav – ŠIMKOVÁ, Lenka:

Rozhovor redakce Čtenáře a Bulletinu SKIP s prof. Tomášem Kubičkem, Ph.D., ředitelem MZK Brno, 6/208

OPRAVILOVÁ, Iva:

S Ing. Alešem Brožkem, ředitelem Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem, 10/360

ŠIMKOVÁ, Lenka:

S Vlastimilem Vondruškou, českým spisovatelem a historikem, 4/125 • viz KURKA, Ladislav, 6/208 • S Ing. Petrou

Vávrovou, ředitelkou Odboru ochrany knihovních fondů NK ČR, 9/307 • S Michaelem Wögerbauerem, vedoucím autorského kolektivu monografie V obecném zájmu, 11/391

VAŠKOVÁ, Olga:

S PhDr. Danou Kalinovou, ředitelkou společnosti Svět knihy, s. r. o., 4/133

SYLVA ŠIMSOVÁ SE HLÁSÍ Z ANGLIE

Britská knihovna o ženách – The Fawcett Library, 1/38 • Rok 2014 a perspektivy anglických knihoven, 3/118 • Dokážou knihovny naplnit strategii Living knowledge?, 7–8/296 • Četba knih v Británii, 12/458

TÉMA

ECKERTOVÁ, Lenka:

Rizika internetu a jejich prevence (nejen) v knihovnách, 2/43

KRATOCHVÍLOVÁ, Monika:

Tři pilíře úspěšné metodické práce – výzvy a možnosti regionálních funkcí knihoven, 9/303

LINC, Miloslav:

Co znamená kreativní knihovna?, 10/343

PAVLÍČEK, Radek:

Jak by měl vypadat přístupný web knihovny, 12/423

PAVLÍK, Jiří:

České e-knihy pro knihovny, 6/203

ŘEHÁK, Tomáš:

Není na co čekat! Měření efektivit knihoven v praxi, 7–8/243

STOKLASOVÁ, Bohdana:

Centrální portál českých knihoven na rozcestí, 3/83

ŠIMKOVÁ, Lenka:

O rychlém čtení v otázkách... a odpovědích doc. PhDr. Mgr. Richarda Papíka, Ph.D., z ÚISK FF UK v Praze, 1/3 • Srovnání knihoven se vyplatí – rozhovor s PhDr. Vítem Richterem, 5/163

TICHÝ, Luděk:

Pod pokličkou Národní digitální knihovny, 4/123

TÉMA SPECIÁL

BROŽEK, Aleš (abr):

Noví nositelé Medaile Z. V. Tobolky, 11/388

PRCHALOVÁ, Lea:

Knihovnická K2, 11/386

ŠIMKOVÁ, Lenka:

Knihovny se představily tradičně i jinak, 11/383

TIPY DO VAŠÍ KNIHOVNY

3/116 • 5/188 • 7–8/289

Z POKLADŮ...

HOLANOVÁ, Markéta:

Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR. Digitální archiv populární literatury, 11/399 + 3. s. obálky

HORÁKOVÁ, Martina:

Knihovny Národní galerie v Praze, 5/182 + 3. s. obálky

JANÁSKOVÁ, Pavla:

Knihovny Národního filmového archivu, 3/100 + 3. s. obálky

KRUŠINSKÝ, Rostislav:

Vědecké knihovny v Olomouci, 6/218 + 3. s. obálky

MALÍNEK, Vojtěch:

Knihovny Ústavu pro českou literaturu. Zedník alchymistou?, 10/375 + 3. s. obálky • Knihovny Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Co v OPAcu nenajdete, 12/437 + 3. s. obálky

ŠEDO, Ila P.:

Knihovny Západočeského muzea v Plzni, 4/144

ŠTĚRBOVÁ, Jitka:

Knihovny Slezského zemského muzea, 2/65

ZÁPISKY NOVOZÉLANDSKÉHO KNIHOVNÍKA

KLAJBAN, Michal:

1 – Kterak brněnský student k protinožské knihovniččině přišel, 2/74 • 2 – Život ve veřejné knihovně v Palmerston North, 4/154 • 3 – Bojůvky v cizím prostředí, 6/235

ZE SVĚTA

GIEBISCH, Roman:

1/39 • 2/79 • 3/119 • 4/159 5/199 • 6/239 • 7–8/297 • 9/339 • 10/379 • 11/419 • 12/459

ZE ZAHRANIČÍ

KURKA, Ladislav:

To tedy jsou knihovny!, 2/58

SCHINK, Petr:

Cesta do Lotyšska aneb Postřehy z konference Di-X1, 4/138

ZUZANA HELINSKY SE HLÁSÍ ZE ŠVÉDSKA

Knihovny a fundraising, 5/198 • Knihy jsou spotřební průmysl, 10/378

KLÁŘINA KUČAŘKA

ANEB DESET RECEPTŮ NA WORKSHOPY V KNIHOVNĚ

Filmové hody

Film a kniha – dva nesmiřitelní soupeři v bitvě o náš čas. Koupit knihu, nebo lístek do kina? Číst, nebo si pustit film? Je spisovatel slavný, když ho lidé čtou, nebo až v okamžiku, kdy jeho dílo převede šikovný režisér na filmové plátno? A ta kultura sledování filmů! Diváci už nejsou schopni jít do kina bez krabice popcornu a velké coca-coly. Čtení v literární kavárně s čokoládovým dortíkem a napěněným latté – to je zcela jiný zážitek.

Foto Hanina Veselá

V dějinách médií se setkáváme se stále stejným schématem. Nový prostředek je považován za hrozbu a starý oslavován. Je jedno, zda jde o železnici, která zruinuje formany a zkazí cestujícím zrak, neboť oči prý nejsou na tak rychlé změny krajiny za oknem vlakového kupé zvyklé, nebo knihtisk, který vezme písařům práci a knihám krásu a důstojnost. Ani na knihu se nepohlíželo vždy přátelsky. *Sama možnost zápisu povede jistě ke ztrátě paměti, volali strážci starých pořádků. Pasivní čtení nerozvine schopnost kriticky myslet a v rozpravě si třídit myšlenky*, obával se filozof

Platon a svá díla raději koncipoval jako dialogy, aby čtenářův mozek nezlenivěl. Bylo by tedy spíš zvláštní, kdyby někteří milovníci knih neviděli ve filmovém médiu nebezpečného konkurenta.

Multimediální čtenář a bohatě prostřený stůl

Přítom na silná slova a velká gesta je už dávno pozdě. Čtenářova představivost je živena filmovými obrazy, emoce si vypěstovaly závislost na filmové muzice a úspěšní spisovatelé jsou pravidelně obviňováni z podbízení „filmového“ vidě-

Hrajeme si v knihovně s knížkou a večerníčkem Vynálezce Alva

ni. Ať už je tím myšleno, že počítají s filmovou zkušeností čtenářů, nebo se předem připravují na možnost filmové adaptace a podle toho vytváří příběh i jeho kulisy.

Rychlý běh života, který přináší dospělým i dětem program po minutách, je na první pohled kompatibilnější s časově jasně vymezenou filmovou projekcí. Je ve hvězdách, jak dlouho bude kniha čtena, zda ji čtenář zhlitne v jednom zátahu, zda se bude k některým pasážím vracet, vychutnávat si je nebo si vybírat při čtení přestávky – čas filmu je však předem daný (minimálně v kině). Na rozdíl od osamělého čtení může být filmová recepce sdílená, když film sledujeme s přáteli či rodinou. S knihou jsme sami.

Filmy na jídelním lístku knihoven

Videopůjčovny krachují, kolem nelegálního stahování filmů se utahuje smyčka a vystává regulační otázka, kde a za jakou cenu si filmy pořídít. Kromě ceny se do neochoty zaplatit za DVD promítá skutečnost, že jen málokterý filmový snímek si chce divák pustit víckrát. Stačilo by si přece film jen půjčit. A toho se po letech přešlapování chopily knihovny, které na základě smluv s distributory rozšiřují fond o filmy na DVD s právy „home video“.

Knihovna tedy přestává být strážkyní psaného slova, ale rozšiřuje svou nabídku nejen o zvukové, ale i audiovizuální nosiče. Další otázkou je, co s filmovým fondem zamýšlí, zda jej hodlá zapojovat do dalších vzdělávacích a tvůrčích plánů nebo jeho prostřednictvím kultivovat filmový vkus návštěvníků knihovny.

Filmová výchova

Nešťastným otloukánkem školského systému je právě filmová výchova. Film se hodí na zalepení suplované hodiny, leckterý češtinář přivře oko, když je z předloženého zápisu ve čtenářském deníku nad slunce jasné, že žák knihu nečetl, ale viděl její filmovou adaptaci. Zatímco divadlo se přimklo k literární výchově, výtvarné umění k výtvarné výchově a hudba k hudební výchově, film zůstává nechtěný. Snahy prosadit filmovou výchovu jako samostatný předmět neuspěly, takže historii filmu a možnosti poučeného rozumnění filmové tvorby objevují studenti volnočasově ve filmových klubech.

Proto také mnohé výroky na adresu filmu nebývají vždy nejšťastnější – místo toho, aby knize a čtenářství pomohly, mohou čtenáře od čtení odradit. Kdo neslyšel vážně pronesené věty, že film nerozvíjí divákovu fantazii, že pouze kniha kultivuje emoce, pomáhá prožít příběh naplno a přispívá k vytvoření hodnotového žebříčku?

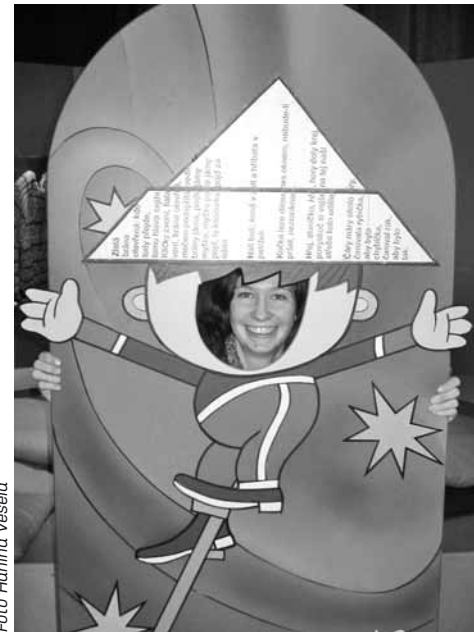
Pokud však budeme respektovat film a jeho jedinečnost, jeho fanoušci budou respektovat knihu a její specifika.

PŘEDŠKOLÁCI A SERVOVÁNÍ VEČERNÍČKU

□ Využijme úzké provázanosti mnoha knižních děl s animovaným filmem, konkrétně večerníčkem. Povědejme si a porovnávejme, čím se liší.

□ Napodobujme hlasy filmových postav při následné práci s knížkou. Jakým hlasem nejlépe proneseme vybranou přímou řeč?

□ Hádejme zvuky a všimněme si zaměnitelnosti některých z nich: třeba kokosové skořápky vycpané vatou zní jako koňská kopyta, mačkání pytlíku s pudinkovým práškem připomene chození ve sněhu. Vysvětleme si, jak toho využívají filmoví zvukaři.

Večerníček je vstupem do animovaného filmu

□ Malujme „chybějící ilustrace“ do knížky, tedy scény, které knižní ilustrace nezachytila, ale viděli jsme je společně ve filmovém zpracování.

□ Vyrobneme si jednoduché optické hračky, abychom si vyzkoušeli, jak filmová iluze vzniká:

□ Thaumatrof je kolečko z tvrdého papíru, které má na každé straně jiný obrázek: třeba ptačí klec na jedné straně a ptáka na opačné. Když se kolečko uchytí do provázků a roztočí, vznikne dojem, že pták je v kleci.

□ Na dvou splených prouzcích papíru se překrývají dva obrázky se dvěma fázemi pohybu. Vrchní list se naroluje na tužku. Potom

Dataprojektor se při besedách hodí na ilustrace, komiksy i filmové ukázky

se s ní rychle pohybuje tak, aby se proužek navíjel a odvíjel. Oko tak střídavě vidí spodní a svrchní obrázek a výjev se zdánlivě rozpo-
hybuje.

□ Zkuste si animovaný film zpětně převést do vyprávění tím, že si příběh budeme vyprávět společně. Nezapomeňme na roli vypravěče, který musí popsat, jak co vypadá.

MLADŠÍ ŠKOLÁCI A FILMOVÁ KOUZLA

● Vyrobneme si o něco složitější optické hračky, abychom si vyzkoušeli, jak filmová iluze vzniká:

● Flipbook je bloček, na jehož stránkách jsou obrázky zachycující jednotlivé fáze děje. Když stránky rychle projedeme palcem, uvidíme děj v pohybu.

● Zahrajme si stínové divadlo. Může být jen prstové nebo si na špejle připevníme z papíru vystřižené tvary. Dobře poslouží proud světla z dataprojektoru.

● Objevujeme společně jednotlivé fáze přípravy animovaného filmu: námět, scénář, technický scénář, nahrávání komentáře, rozkreslení postav, animaci.

● Připravme si jednoduchou scénku formou komiksu.

● Zahrajme si na herecký casting, při kterém vybíráme herce do rolí postav podle oblíbené knížky.

● Zkusme natočit upoutávku na oblíbenou knížku (booktrailer).

STARŠÍ ŠKOLÁCI A LÁKAVÝ SVĚT FILMU

◆ Seznamujme se společně s historií filmu – od krátkých němých černobílých snímků po počítačově upravované a triky prošpikované velkofilmové současnosti.

◆ S využitím knih si vyprávějme příběh bratří Lumiérů či Georgese Méliése. Pomoci nám může třeba kniha *Velký objev* Huga Cabreta.

◆ Společně rozdělujeme druhy filmů (hraný, animovaný, dokumentární) a filmové žánry (bláznivá či

rodinná komedie, parodie, western, sci-fi, roadmovie apod.) a porovnávejme je s rozdělením literatury.

◆ Tematizujme filmové adaptace i knihy sepsané na základě filmů.

◆ Seznamujme se s filmovými profesemi a významnými filmovými tvůrci.

◆ Ukažme si druhy záběrů (od detailu po velký celek) a stříhu a zkusme připravit návrh po sobě jdoucích záběrů na zadané téma (například zloděj v knihovně).

◆ Zkusme společně natočit scény z oblíbené knihy.

Foto Hanina Věselá

Iluze, filmové triky a kouzelníci k sobě mají blízko

© Ptejme se spisovatelů, kteří přijali pozvání do knihovny, i na jejich zkušenost s filmem, psaním scénářů či s filmovými adaptacemi jejich děl.

© Vyhlásmo filmovou výzvu k natočení spotu, který bude propagovat návštěvu knihovny a čtení.

Stejně jako literatura mohou být filmy hloupé, průměrné a převratné. Neměli bychom se od nich distancovat, protože jen doopravdy málo lidí filmy vůbec nesleduje. Spíše se změnil způsob sledování – někdo chodí do kina, jinému vyhovuje sledování televize, další si na internetu sestavuje vlastní filmový program na míru.

Vedeme čtenáře k poučenému čtenářství, oceňování umělecké literatury, ale respektujeme čtenářské záliby i čistě odpočinkovou četbu. Proč by knihovny nemohly být podobnými advokáty filmu? Filmové vnímání není samozřejmé, kultivuje se zkušenostmi, prohlubuje se znalostmi kontextu, terminologie – nejen prožíváním, ale i schopností kritického odstupu. Na první pohled je diváctví snazší, protože samotné zvládnutí čtení vyžaduje hodně úsilí, ale i porozumění filmu vyžaduje čas a poučenou reflexi. Pokud v hravých knihovnických dílnách tematizujeme film, máme jedinečnou příležitost zaujmout a přitom v divácích neztrácet čtenáře.

KLÁRA SMOLÍKOVÁ

klara.smolikova@tiscali.cz

Animace loutky

Foto archiv autorky

SVĚTU A FILMŮM OTEVŘENÍ STŘEDOŠKOLÁCI A DOSPĚLÍ ČTENÁŘI

© Organizujeme v knihovně (či ve spolupráci s místním kinem) filmový klub, ve kterém budeme filmy rozebírat a budeme o nich diskutovat.

© Pořádáme setkání se zástupci filmových profesí.

DO ČÍSLA PŘISPĚLI

PhDr. Štěpánka Běhalová, Ph.D. – Muzeum Jindřichohradecka • **Mgr. Irena Brezovic** – Krajská knihovna Vysočiny • **Ing. Milan Vilímek Jihlavský** – www.eknihy-ebook.cz • **Mgr. Vojtěch Malínek, Ph.D.** – Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. • **PhDr. Judita Matějová** – Moravská galerie v Brně • **MgA. Bc. Petr Nagy** – literární kritik; Národní knihovna ČR • **Anna J. Němcová** – Městská knihovna Most • **Mgr. Radek Pavlíček** – TyfloCentrum Brno, o. p. s. • **Mgr. Pavla Přívozníková** – Ústav románských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze • **PhDr. Vít Richter** – Národní knihovna ČR, Praha • **Mgr. Klára Smolíková** – spisovatelka, scenáristka a lektorka, Praha

Střepy poznámek k dějinám a deník, který měl raději zůstat ztracený

PADEVĚT, Jiří. Střepy času, krajin, konspirací / Nalezený deník. Praha: Pulchra, 2015. 143 str.

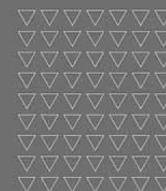
Ředitel nakladatelství Academia Jiří Padevět (* 1966) se poprvé české čtenářské veřejnosti představil coby autor před pěti lety v jubilejním máchovském roce, kdy spíše sestavil nežli napsal knihu *Cesty s Karlem Hynkem Máchou*. Mnohem větší pozornost mu však vynesl jeho další titul, opět formálně spadající do širokého žánru průvodců, nazvaný *Průvodce protektorátní Prahou: místa – události – lidé* (2013). Litera za literaturu faktu a zároveň ocenění Kniha roku v soutěži Magnesia Litera, cena Slovník roku 2014, množství rozhovorů v nejrůznějších médiích – a jméno Padevět rázem vstoupilo do povědomí zájemců o tematiku druhé světové války a o moderní české dějiny vůbec.

Své zálibě v historii zůstal Jiří Padevět věrný i v další knize, patřící ovšem již do sféry beletrie. Jeho *Poznámky k dějinám* (2014) přinesly na osm desítek krátkých prozaických útvarů, v nichž propojil historii s fikcí, aby z nich vystavěl více či méně pravděpodobné situace a příběhy s mnohdy slavnými postavami českých i světových dějin. A historická tematika spojuje rovněž několik Padevětových titulů z letošního roku. Vedle objemné knihy *Krvavé finále: jaro 1945*, dalšího netradičního průvodce (tentokrát po místech v naší zemi, kde se od března do května 1945 stalo něco obzvláště tragického), a dvou útlých, v elektronické podobě zdarma dostupných svazků z edice *Věda kolem nás (Transporty a pochody smrti, Topografie teroru; www.vedakolemnas.cz)* mezi nimi nechybí ani druhé autorovo beletristické dílo s názvem *Střepy času, krajin, konspirací / Nalezený deník*, vydané stejně jako *Poznámky k dějinám* v nakladatelství Pulchra.

Padevětova nová kniha sestává ze dvou svedbytných částí, přičemž ta první v leccčems připo-

míná jeho beletristickou prvotinu. Tvoří ji tři oddíly – *Střepy času*, *Střepy krajin*, *Střepy konspirací* –, jejichž názvy se zrcadlí v titulu celé knihy a v mnohém předznamenávají charakter samotných textů. Jednotlivé prózy jsou pak označovány pouze incipitem a dosahují maximálního rozsahu necelých dvou stran. Autor opět neváhal sáhnout po své oblíbené tvůrčí metodě a na nevelké ploše přítomných próz svedl dohromady více či méně (ne)pravděpodobné protagonisty z řad tuzemských i zahraničních historických osobností, slavných stejně jako zapomenutých, od vojáků přes politiky až po umělce. Zatímco stěžejní půdorys textů zůstává v podstatě neměnný, hlavní rozdíl mezi trojím typem próz z první části svazku tkví v jejich závěru a celkovém vyznění, které bývá i při poměrně konstantní míře absurdity rozličné – humorné, tragické, ironické...

Zakončení jednotlivých próz nezřídka oplývá překvapivostí a úderností klasické pointy, jeho forma ovšem často závisí na příslušnosti k tomu kterému oddílu. Šestnáct „střepů času“ tak mnohdy ústí do poeticky laděného hesla („Básníci a válka“, „Surrealismus běsu“, „Struny podzimu“), popřípadě věty („Je po válce, i v hotelu Alcron je mír“), devětadvacet „střepů krajin“ v závěru obvykle otevřeně pojmenovává místo (město, čtvrť, pohoří aj.), do něhož autor svedl hrdiny z různých dob, a třídvacet „střepů konspirací“ se ve větší-ně případech opět vrací ke konci heslovitému, sumarizujícímu („Místa paměti“, „Národní obrození“,

Jiří Padevět
**Střepy času,
krajin, konspirací
Nalezený deník**

„Taková je doba“, „Revoluční dění“, „Jaro v plném proudu“). Jistou výjimku napříč všemi oddíly pak tvoří prózy vystavěné jako hádanka, kde závěr bývá využit k jejich definitivnímu rozluštění.

Autor v nejednom rozhovoru vzpomíná román Floriana Illiese *1913* (2012, česky 2013), jehož přístup k dějinám a příběhům označuje za sobě blízký, a mezi své oblíbené autory řadí kupříkladu Borgese pro jeho dovednou a nevázanou hru se čtenářem. O vlastních textech potom hovoří především jako o anekdotách, byť prostoupených humorem dosti černým. Všechny tyto rysy a vlivy lze snadno vystopovat v obou Padevětových beletristických knihách, přesto je zde patrný jistý posun – bohužel nešťastným směrem. Autor *Poznámek k dějinám* jako by ztratil poslední špetku úcty k velkým dějinám a s ní zbytky ohledů na své čtenáře. Onen rozdíl nejlépe dokládá nynější absence vysvětlivek, které v předešlé knize dokázaly alespoň zpětně historicky zakotvit odvážně vyfabulované příběhy a scény (autorem vysvětlivek byl mimochodem editor a publicista Radim Kopáč, jenž připravil k vydání oba svazky Padevětových próz).

Třebaže i mnohé „střepy“ v sobě skrývají (černý) humor, překvapivý nápad, trefný postřeh či podařenou formulaci („mladík, jenž se zapálil, protože ostatní pohasli“) – v ideálním případě všechny tyto ingredience najednou, častěji než v Padevětově debutu zde narazíme na texty postrádající kýženou lehkost, nápaditost, vtip, a především hlubší význam. Ani nemluvě o možné únavě čtenáře obou titulů z opakujících se stavebních principů, ba dokonce i motivů (ruku na srdce, kdo z nás nevyhlížel skleněné oko vrhající prasátka pokaždé, když se objevila na scéně postava K. H. Franka?).

Vypravěčské slabiny autora, který na malé ploše dokáže těžít ze své výjimečné erudice a nachystat čtenářům množství chutných literárních jednohubek, bohužel naplno odhaluje druhá část knihy, kterou tvoří *Nalezený deník*, jakási novela s tajemstvím. Detektivně laděný příběh bohužel postrádá jak napětí, tak rozuzlení, a i zprvu osvěžující absurdní humor brzy přechází v bohapustou frašku. Otazníky nad totožností mnohačetného hrdiny a vypravěče (skupina patrně mladých lidí blíže neurčeného počtu), nad vzájemnými vztahy klíčových postav nebo přehráší záhadných událostí a motivů, nenaplňujících čtenářovo

očekávání, že by se mohlo jednat o užitečné indicie (vycpanými veverkami počínaje a plánem podzemních chodeb konče), se bohužel nad vyprávěním vznášejí až do samého konce, který čtenáři nepřinese nic než hořké rozčarování. Padevětova próza tím vzdáleně připomíná třeba film Davida Jařaba *Hlava-ruce-srdce* (2010), za kterým však příběh odehrávající se v reáliích českého maloměsta někdy za první republiky zaostává co do symboličnosti, exotičnosti i barvitosti.

Druhý beletristický titul Jiřího Padevěta tak skýtá značně rozpolcený čtenářský zážitek. Krátké prózy shrnuté pod názvem *Střepy času, krajiny, konspirací* a navazující stylem psaní i mnohými motivy na *Poznámky k dějinám* mají opět potenciál oslovit čtenáře libující si v absurdním humoru a nápadité hře s historickými fakty a/nebo fiktivními historiemi. Nic na tom nemění skutečnost, že samotná tvůrčí metoda (dobře známá rovněž čtenářům Padevětových statusů na Facebooku), ve které se autorsky očividně „našel“, může již místy působit poněkud vyčpěle a nuceně. Neslavně pak dopadl spisovatelův pokus o delší prozaický text, který ve výsledku připomíná spíše krutý žert na účet nebohého čtenáře. Nabízí se tak otázka, zda Jiří Padevět nezůstane na poli beletrie autorem jediného výrazu. Mám ostatně pocit, že spisovatel označující svou prvotinu za vedlejší produkt tehdejší práce (na *Průvodci protektorátní Prahou*) a jistou formu vlastní psychohygieny, by proti takovému údělu nemusel nic namítat.

UKÁZKA:

„*Tělo Františka Gellnera hnije někde v Haliči. V nemocnici v Krakově zírám do stropu Georg Trakl, kterého nějaký dobrák zachránil, když se pokusil zastřelit, protože špíny v lazaretu, kde dělal lapiducha, už bylo prostě moc, a přemýšlím, jak to dokončit úplně. V nevěstinci pro vojáky císaře Viléma prohlíží Gottfried Benn tělo jednadvacáté prostitutky a hledá i ty nejmenší vředy. Jaroslav Hašek pije vodku v Bugulmě. Na západní frontě bude za chvíli klid. Traklovi se to povede za pár dní. Básníci a válečníci.*“

Jak se vyhnout typografickým hříchům

Bonus k ukončenému seriálu *E-knihy prakticky*

Vzdělanost člověka se pozná podle jeho psaného projevu. Text by měl být srozumitelně napsaný a bez pravopisných chyb. Když to porušíme, čtenář nás rychle odhalí a můžeme v jeho očích klesnout. V textech se bohužel vyskytuje spousta jiných chyb, vůči kterým jsou autoři i čtenáři částečně slepí a za chyby je tolik nepovažují. Tyto chyby nazývám *typografické hříchy* (dále *chyby*). Kromě nich probereme v článku také pravidla, jak správně zvýrazňovat (vypíchnout) důležité pasáže textu.

Bez nároku na vědeckou přesnost považuji za typografickou chybu *použití nesprávného znaku v textu* nebo *porušení pravidel použití znaku*. Znakem myslím cokoli jiného než písmena malé a velké abecedy, protože když zaměníme písmeno, dopustíme se většinou pravopisné chyby. Myslím tím tedy závorky, čárky, tečky, ale i mezery atd. O této problematice by se dala napsat celá kniha, a proto se omezím jen na ty nejrozšířenější chyby.

Proč vznikají typografické chyby

Mnoho chyb vzniká z neznalosti nebo pohodlnosti a čtenáři si na ně tak zvykli, že už ani správný zápis nevyžadují. Mnoho chyb také přetrvává z doby, kdy byli lidé zvyklí psát na mechanických psacích strojích. Protože na klávesnici nebyly všechny znaky, zaměňovalo se **l** (malé L) a **1** (jednička), **0** (nula) a **o** (velké o) a místo (závorka) se psalo */lomítka/*, apod.

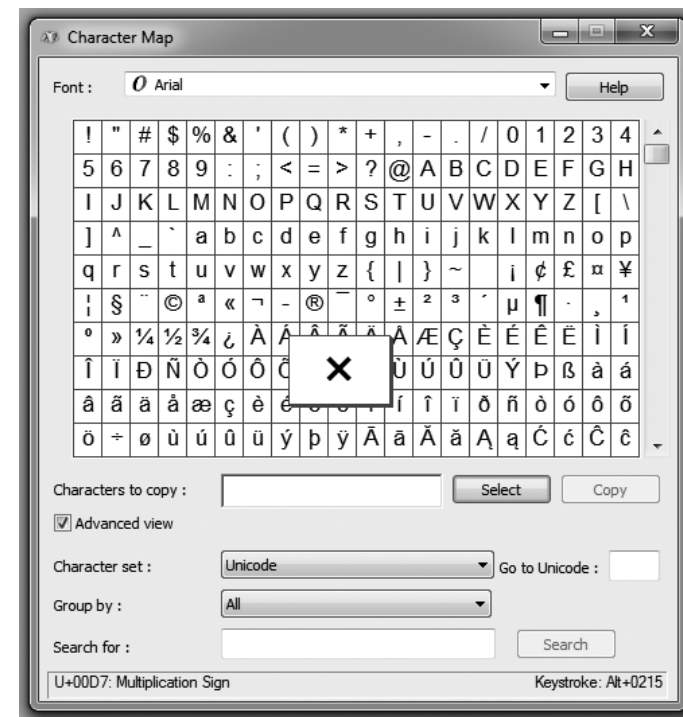
Chyby z neznalosti

Typickým příkladem je zápis 2 x 2 místo 2 × 2. Čtenář se nediví, že místo znaménka krát × je použito malé x, protože ani netuší, jak tento znak napsat.

Jak psát neobvyklé znaky

Ve Windows existuje pomocný program *mapa znaků* (*charmap*).

V tabulce najdete všechny znaky, které máte k dispozici. Vybraný znak můžete vložit do schránky a z ní pak do textu. Protože je tento postup zdlouhavý, existuje i rychlejší řešení pomocí klávesových zkratk. Zapamatujte si číselnou kombinaci, která je na v pravém dolním rohu mapy

znaků – Alt0215. Znak krát pak napíšete, když naprosto přesně dodržíte tento postup: Zmáčkněte levé tlačítko *Alt* a držte ho. Na numerické klávesnici naťukajte postupně čísla *0 2 1 5*, a pak teprve pusťte *Alt*. Na displeji se objeví *x*.

Mezery

Napadne vás, že psaní mezer není žádná věda, ale i zde se hodně chybí. Věty se oddělují tečkou a mezerou. Mezera musí být jen jedna a píše se za tečkou a ne před tečkou. Stejně pravidlo platí pro čárku mezi slovy.

Čísla se oddělují mezerou po tisících takto: **1 234 567**. Jedinou výjimkou jsou letopočty, které se píšou bez mezer. Nepoužívejte místo mezer čárku nebo tečku, protože tak se píšou čísla v Americe: **1,234,567**. Desetinná čísla mají podobný zápis: **3,141 59**. Data se píšou vždy takto: **7. 10. 2015**.

Má-li číslo za sebou jednotku, píše se s mezerou i bez mezery, ale pokaždé to má jiný význam: **10%** znamená *desetiprocentní* a **10 %** znamená *deset procent*; podobně **5m** = *pětimetrový* a **5 m** = *pět metrů*.

Pevná mezera

Někdy se může stát, že mezera, která spojuje znaky nebo čísla, vyjde na konec řádku a znaky by se rozdělily. V tomto případě se použije tzv. *pevná mezera* nebo také *nedělitelná mezera*. Navenek se zobrazí jako mezera, ale způsobí to, že spojí dohromady příslušné znaky a nedovolí je rozdělit na konci řádku. Toho se využívá i pro spojení jednopísmenných předložek a spojek se slovem, například ve větě **A on přišel...** zůstane **A on** společně na konci řádku, nebo se přesune na nový řádek. Pevná mezera se píše v různých programech různě, ale většinou to bývá kombinace kláves *Shift Ctrl mezera*, což používá například WORD.

Mezery na začátku odstavce

Aby text nespíval, odděluje se začátek odstavce (kromě prvního odstavce po nadpisu) mezerou (tzv. odstavcová zářezka). Chybou je udělat toto odsazení vložením několika mezer. Když se totiž text zarovnává do bloku, docílí se toho automaticky tak, že se roztáhnou nebo zúží mezery mezi znaky a slovy. Odstavcová zářezka je pak u každého odstavce jinak velká.

Správný postup je použití tabelátoru místo mezer. Nejlepší je ale nastavit vlastnost odstavce, která určuje, jak přesně velká má odstavcová zářezka být.

Mezery mezi odstavci

Nejjednodušší, ale nesprávný způsob je vložení prázdného řádku. Když totiž s textem dále pracujeme, může se stát, že prázdný řádek vyjde na začátek stránky a text je pak odskočený. Další nevýhodou je, že mezery nemůžeme ovládat přesně, protože jsme odkázáni na násobky velikosti řádku. Správný postup spočívá v tom, že nastavíme ve vlastnostech odstavce mezery *před* a *za* odstavcem. Zde ji můžeme nastavit naprosto přesně, a když odstavec vyjde na začátek stránky, mezera *před* se neuplatní.

Pomlčka –, spojovník - (rozdělovník)

Většina pisatelů používá pouze jednu pomlčku, která je na numerické klávesnici poblíž klávesy *+*. Je to tzv. *krátká pomlčka* neboli *spojovník*. Protože se používá i k rozdělování slov na konci řádku, nazývá ji většina nesprávně *rozdělovník*, *dělitko* nebo *pomlčka*.

Správná *pomlčka* je – na rozdíl od *spojovníku* – delší a napíšeme ji pomocí výše popsaného postupu jako *Alt0150*. Je-li použita ve větě k oddělení slov, musí mít okolo sebe mezery. Používá se také jako znaménko *minus*.

Velkou chybou je *rozdělování* slov tzv. *natvrdo*. Vyjde-li dlouhé slovo na konec řádku, tak mnohý pisatel vloží spojovník a mezery, jak je vyznačeno tučně výše. Slovo pak pokračuje na novém řádku a vše vypadá zdánlivě správně. Problém ale nastane, když s textem dále pracujeme. Když totiž později vložíme nebo vymažeme další text nebo změním velikost písma či délku řádku, octne se rozdělené slovo uprostřed řádku (viz výše) a chybu každý vidí.

„Uvozovky“ (Alt0132, Alt0147)

Nejčastější chybou je psaní znaku pro "palce" místo „uvozovek“. Hodně rozšířené je psaní "amerických" uvozovek místo „českých“. Správné uvozovky napíšeme pomocí klávesových zkratk výše, ale moderní editory nám v tom dnes hodně pomáhají. Umí totiž při psaní opravovat špatné uvozovky na správné, takže můžeme klidně pou-

žívat klávesu pro palce, která je na klávesnici. Musíme mít ale správně zvolený jazyk textu – češtinu. Když je omylem zvolená angličtina, uvozovky se opravují na anglické, což je chyba.

Vyznačování, resp. zvýrazňování textu

Pro základní text používejte vždy jen základní typ písma. Nepoužívejte *kurzívu* ani **tučné písmo**, protože delší pasáže takto napsané se hůře čtou. Tyto varianty písma (řezy) se označují jako tzv. vyznačovací. Chceme-li nějaké slovo v textu zvýraznit, použijeme *kurzívu*. Vyznačujeme-li v textu psaném *kurzívou*, použijeme **tučnou kurzívu**.

Ke zvýraznění nepoužívejte *prostrkávaní* ani *podtržení*. Tato zvýraznění se používala dříve na psacích strojích, protože jiný typ zvýraznění nebyl k dispozici. Moderní typografie používá *kurzívu* a **tučný řez**. *Kurzíva* se používá převážně v textu a **tučné písmo** v nadpisech.

Píšete-li v textu hypertextové odkazy typu www.neco.cz, můžete podtržení použít, protože je to zavedená konvence, která vznikla na internetu.

Verzálky (VELKÁ PÍSMENA)

Použití VERZÁLEK PRO ZVÝRAZNĚNÍ SE NEDOPORUČUJE. Dlouhé pasáže psané verzálkami se špatně čtou, mimo jiné i proto, že mezery mezi slovy jsou malé a slova splývají. Doporučuje se proto mezery zvětšit, ale ani pak se čitelnost moc nezlepší. VERZÁLKY používejte pouze v nadpisech nebo pro ZKRATKY. Někdy se používají pro příjmení, například Milan VILÍMEK.

V tomto článku byl naznačen pouze malý náhled na typografické hříchy. Pro zájemce je k dispozici zdarma e-kniha od Josefa Zvoníčka **Ta naše čeština česká II**, kterou najdete v Google Play Books.

Co nabízí moderní italská literatura v českých překladech posledních let

2

Ženy spisovatelky se na italské literární scéně v posledních desetiletích prosadily jako originální a svébytné osobnosti, jejichž silný hlas se nechal slyšet i v českých překladech. Pokud Zora Obstová ve své studii *Ženská próza v italské moderní literatuře* vydané nakladatelstvím Karolinum v roce 2008 představuje českému publiku italské spisovatelky předminulého a minulého století, jejichž jména český čtenář vůbec anebo téměř nezná – **Matilde Seraovou (1856–1927)**, nositelku Nobelovy ceny **Grazii Deleddovou (1871–1936)**, **Natalii Ginzburgovou (1916–1991)**, **Annu Marii Ortesovou (1914–1998)** či manželku Alberta Moravii **Elsu Morantovou (1912–1985)**, tak spisovatelky, které tvoří v posledních letech, jsou českému čtenáři představovány s poměrně malým odstupem. První takovou je scenáristka a spisovatelka **Margaret Mazzantiniová (1961)**, jejíž román *Nehýbej se* získal v Itálii nejprestižnější

ocenění Strega a v češtině vyšel v překladu Aleny Jichové roku 2004. Jedná se o zpodobění lékaře ve středních letech, který za dveřmi operačního sálu (zatímco čeká, zda jeho kolegové dokážou zachránit život jeho dcery) bilancuje svůj život a odhaluje své nejkrutější stránky, svou nevěru, ale i křehkost a lásku.

V roce 2009 vyšel překlad rodinné ságy rodiny Falconeových odehrávající se během sta let od sjednocení Itálie po pád Berlínské zdi. Nese název *Jsem tady už tisíc let* a její autorkou je spisovatelka, novinářka a scenáristka **Mariolina Veneziová (1961)**, která ve svém debutovém románu hojně čerpá z vlastních zkušeností. Román vydalo nakladatelství Paseka v překladu Gabriely Chalupské.

O rok později vyšel v témže nakladatelství, ale v překladu Alice Flemrové útlý román *Kameny bolesti* sardské spisovatelky **Mileny Agusové (1959)**. Vypravěčka v něm živě a s humorem popisuje příběh své babičky, „černé ovce“ rodiny, která netouží odmalička po ničém jiném než po tom, co má opravdovou cenu, a to po lásce.

Kdo se skrývá pod pseudonymem **Elena Ferrantová (1943)**, není dodnes nikomu známé ani v Itálii, ani za jejími hranicemi. Má se za to, že se jedná o neapolskou spisovatelku, ale ona svou identitu tají a nevyzvedává si ani literární ceny. Roku 2011 vyšel v Knize Zlín její druhý román *Dny opuštění*, který přeložil Jakub Volný. Děj začíná v okamžiku, kdy překladatelku Olgu s dvěma dětmi a psem opustí její manžel Mario. Olga se tak musí postavit tváří v tvář nejen novému životu, který si nevybrala, ale především sama sobě.

Roku 2011 vydala Mladá fronta také „strhující román o tanci, lásce a dospívání“ **Paoly Zannonerové (1958)**, u něž překladatelka Tereza Siegllová zachovala původní anglický titul *Dance!*. Moderní bildungsromán a love-story v jednom vypráví příběh dvanáctileté Robin, která žije jen s otcem a dědečkem a přátelí se pouze se spolužákem, se kterými sdílí nadšení pro hipopový tanec. Zaujme především mladé čtenářky.

Z úplně jiného soudku je pak román sardské spisovatelky a političky **Michely Murgiové (1972)**, který nese pro českého čtenáře záhadný titul *Accabadora*. Hlavní postavou příběhu zasazeného do Sardinie padesátých let minulého století je bezdětná postarší švadlena Bonaria, která se stane adoptivní matkou šestileté Marie, nevídané čtvrté dcery chudé vdovy. Bonaria má

však ještě jedno řemeslo, které vykonává zahalená černým hávem noci. „Pokud potřebujeme pomoci s příchodem na tento svět, potřebujeme někdy pomoci s odchodem z něj.“ *Accabadora* je v sardštině žena, která pomáhá s odchodem ze světa nevléčitelně nemocným. Murgiová v příběhu Bonarie a její adoptivní dcery Marie citlivě a nečekaně čtivě předkládá čtenářům k úvahám komplikovanou problema-

tiku dnes velmi diskutované eutanazie, která v katolické Itálii představuje temné tabu. Knihu přeložila Marina Feltlová a vyšla v nakladatelství Paseka roku 2014.

Hlas filoložky **Rity Monaldiové (1966)** je v literatuře i životě spojený s muzikologem **Francescem Sortim (1964)**. Tvorba této autorské dvojice má zajímavý osud – poté, co byl jejich první román *Imprimatur* nakladatelstvím Mondadori krátce po vydání stažen z pultů knihkupectví a prohlášen za neprodejný, vydávají tito italští autoři žijící ve Vídni své knihy u holandského nakladatelství nebo v překladech. Česky jejich debut vyšel v Albatrosu roku 2004, v překladu Evy Ruxové a Jitky Křesákové. Další ze série jejich historických detektivek *Salaí má pochyby* vyšel přeložený Alicí Flemrovou v Knižním klubu roku 2009. Salaí je nenapravitelný lhář, zloděj a sukničkář, ovšem zároveň také adoptovaný syn a žák Leonarda da Vinciho. Společně s otcem odhalí tajné spiknutí v nejvyšších mocenských kruzích, které připravují převrat dalekosáhlého rozsahu. Tento téměř thriller je psaný formou dopisů a autoři při jeho tvorbě vycházeli jako vždy z pečlivě nastudovaných historických pramenů.

Do italské historie se ve svém románu *Dívka, která se dotkla nebe* vrací také původním povoláním dramaturg **Luca de Fulvio (1957)**. De Fulvio bere čtenáře do Říma a pak Benátek první poloviny šestnáctého století a strhujícím způsobem vypráví nejen o vzniku prvního židovského ghetta, ale především o síle lidské vůle, která dětem ulice pomůže vzepřít se těžkému osudu. Klasický román o lásce, přátelství, smrti, nenávisti i odpuštění přeložila Marta Bárová a vyšel loni v Knižním klubu. Během letošního října vyšel de Fulviův druhý román *Chlapec, který rozdával sny* odehrávající se v New Yorku roku 1920.

Zavedenou osobností na italské literární scéně je již zmiňovaný bývalý „kanibal“ a nedostudovaný biolog **Niccolò Ammaniti (1966)**. Český čtenář zná jeho tvorbu z překladů Alice Flemrové, které vyšly v nakladatelství Havran: v roce 2005 román *Já se nebojím* a v roce 2008 *Vežmu tě a odvedu tě pryč*. Ammaniti je autorem, kte-

rý ve svých románech dokáže mistrně vykreslit povahy všech věkových kategorií, ale prosadil se především jako výjimečný znalec chlapeckých duší. Hrdinové jeho neúspěšnějších románů bývají chlapci nacházející se v jakémsi období nikoho – cosi způsobí, že domovské území jejich dětství se zdá nenávratně pryč, ale do zaslíbené země dospělosti (a nezávislosti) je to ještě nekonečně daleko. Jim pak nezbývá než na základě vlastního svobodného úsudku najít odpověď na otázku, co je dobré a co špatné. V loňském roce vydalo Nakladatelství Lidové noviny v překladu Evy Zaoralové zatím poslední Ammanitiho román *Já a ty*. Příběh knihy se odehrává během jednoho týdne ve sklepní místnosti milánského domu, kam se čtrnáctiletý Lorenzo uchýlil, aby si tam v klidu užil jarní prázdniny a nemusel nikomu na horách předstírat, že je jako ostatní. Ovšem k Lorenzovu překvapení se ve sklepě znenadání objeví jeho o deset let starší nevlastní sestra Olivia závislá na drogách. Týden ve sklepě se nečekaně stane osudovým milníkem na Lorenzově cestě k dospělosti.

Italský spisovatel **Giorgio Vasta (1970)** debutoval v Itálii v roce 2008 románem *Hmatatelný čas*, který vyšel v nakladatelství Odeon roku 2011 v překladu Alice Flemrové. Tento bildungsromán napsaný vysokým „mýtopoetickým“ stylem není z těch bestsellerů, které si čtenář může vzít k nedělnímu šálku kávy. Vasta vypráví ústy jedenáctiletého Nimba, „chlapce s aureolou slov“, historii jednoho italského roku – osu-

dového roku 1978, kdy byl unesen a zabit italský premiér Aldo Moro. Nimbus a jeho přátelé Volátus a Rádus založí malou teroristickou buňku, aby mohli výchovně působit na své okolí. Jejich výchova se jim však poněkud vymkne z rukou a každý z nich se pak rozhodne po svém, jak s nastalou situací naloží.

Ascanio Celestini (1972) se ve své útlé knížce *Černá ovce* vrací v italské historii dvacátého století ještě o kousek dál než Vasta. Příběh jeho hrdiny začíná v zázračných šedesátých letech,

kdy byla Itálie v plném rozkvětu a zažívala ekonomický boom. Herec, režisér a dramatik Celestini se na Itálii dívá očima pětaticáctníka, který strávil svůj život za zdi ústavu. Čtenář je tak po přečtení tohoto tragikomického svědectví o konzumu současné Itálie nucen konstatovat, že život uvnitř se moc neliší od života venku. Tento román s podtitulem „Pohřební chvalořeč na elektrický bláznec“ vydalo nakladatelství dybbuk v překladu Mariny Feltlové roku 2012.

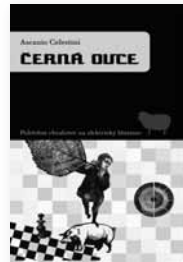
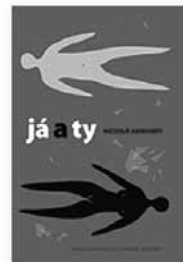
Jedním z nejčtenějších italských spisovatelů je za poslední léta v České republice **Paolo Giordano (1982)**. Tento mladý fyzik debutoval románem *Osamělost prvočíslel*, který mu v roce 2009 vynesl italskou nejpřesvědčivější cenu Strega. U nás vyšel téhož roku v nakladatelství Odeon, přeložila ho Alice Flemrová. Giordano v něm živým a čtivým jazykem popisuje osudy Mattii a Alice, jejichž životy jsou poznamenány nevléčitelným traumatem z dětství. Rozhodnutí, která oba udělali v jediném okamžiku, tak ovlivňují celé jejich příběhy. Ty se v určitém okamžiku přiblíží, ale nikdy se nesetkají úplně, vždycky od sebe zůstanou na jedno číslo vzdálené – právě tak jako prvočíselná dvojčata.

Giordanův druhý román *Tělo* vznikl na základě jeho cesty na vojenskou základnu v Afghánistánu a od jeho prvního textu se formálně i tematicky velmi liší. Česky vyšel v Odeonu v překladu Alice Flemrové roku 2013.

Alice Flemrová přeložila pro české čtenáře také další zajímavé italské dílo, které právě vyšlo v nakladatelství Paseka, a to rodinnou ságu ze života římské židovské smetánky v druhé polovině dvacátého století s názvem *S těmi nejhoršími úmysly* od římského rodáka, spisovatele a profesora francouzské literatury **Alessandra Piperna (1972)**.

PAVLA PŘÍVOZNIKOVÁ

pavla.privoznikova@gmail.com

Divoká karta pro knihovnu v Batelově

V roce 2015 reprezentovala Kraj Vysočina v celostátní soutěži *Knihovna roku* **Místní knihovna v Batelově**. Letos se v tomto kraji přihlásilo do soutěže *Vesnice roku* jen 15 obcí a knihovna ani jedné z nich neodpovídala požadavkům celostátní soutěže *Knihovna roku*.

Zvolili jsme proto druhou z možností volby – nominaci knihovny „divokou kartou“. Požádali jsme metodičky jednotlivých pověřených knihoven o typy a z nich pak vybrali výše jmenovanou knihovnu. (Pozn. redakce: *I když nyní už známe absolutní vítěze soutěže, neváhejte a čtěte dále.*)

Na první pohled se jedná o knihovnu, na které její zřizovatel (městys Batelov) rozhodně nešetří. Knihovna se rozkládá na celkové ploše 250 m². Je prostorná, moderní, příjemná a hlavně – úplně bezbariérová, i když je umístěná na dvou podlažích. V prvním patře budovy je informační centrum, kde jsou návštěvníkům k dispozici tři počítače s bezplatným připojením k internetu. V tomto podlaží se nachází i oddělení pro dospělé čtenáře s beletrií a naučnou literaturou v rozsahu téměř 15 000 svazků.

Podkroví, které s hlavním podlažím spojují schody s plošinou pro vozíčkáře, je vyhrazeno pro dětské čtenáře a mládež. Kromě regálů s knížkami a časopisy je zde i útulný koutek se skluzavkou, houpačkou, rohovým posezením a nejrůznějšími hračkami pro nejmenší.

Knihovna odebírá 78 titulů periodik, což je 36 titulů na 1000 obyvatel (v benchmarkingu knihoven je průměr u knihoven srovnatelně velkých obcí 9,94 titulu na 1000 obyvatel).

Knihovna je výjimečná i v poměru výpůjček na jednoho registrovaného čtenáře: v roce 2014 vykázala 21 150 výpůjček, to je 65,5 výpůjčky na jednoho čtenáře (v benchmarkingu je průměr 42,7 výpůjčky na jednoho čtenáře).

Kromě excelentních knihovnických a informačních služeb se paní Bohumila Kotounová, která je knihovnicí od roku 1993, věnuje i dalším činnostem – pořádá kulturní a vzdělávací akce pro veřejnost, připravuje besedy pro družinu a základní školu, organizuje *Pasování prvňáčků na čtenáře* apod. Za zmínku stojí i jedinečná spolupráce knihovny a místního rodáka, spisovatele a cestovatele Zdeňka Hynka (mimo jiné autora čtyřdílných *Pověstí z Batelovska*), který v knihovně pravidelně pořádá výstavy svých fotografií.

Za samozřejmost paní knihovnice považuje i donášku knih seniorům a zdravotně indisponovaným čtenářům, realizaci výpůjček v rámci meziknihovní výpůjční služby a zajišťování nejrůznějších studijních materiálů (včetně povinné školní četby) pro čtenáře.

INSPIRACE Z KNIHOVEN

Zmatlíkovník pohádkový aneb I strom může slavit

Snaha vyjít vstříc čtenářům, podílet se na čtenářské gramotnosti a dát o sobě vědět se prolíná projekty Městské knihovny Horažďovice *Děti a čtení* a *Seniorům Dokořán*, které mají již dlouholetou tra-

dici. Tato snaha vyvrcholila v letošním roce několika netradičními akcemi pořádanými v rámci *Týdne knihoven*. A protože týden je krátká doba, začal Týden knihoven v horažďovické knihovně už koncem září.

Zaostřeno na život

Využili jsme pozvání *Klubu Dok pro děti a mládež Horažďovice*, který je jednou ze sociálních služeb Diakonie Západ, a zúčastnili se akce *Zaostřeno na život*. Tak trochu odlehčenou formou jsme představili služby knihovny, upozornili na věci, které se nám daří a které nás naopak trápí. Návštěvníci u nás mohli koupit „knihy za babku“ v minibazaru, posedět v kavárně, vyzkoušet deskové hry a zahrát si na básníky nebo vypravěče. Součástí našeho stánku byla i výstava, na které jsme prezentovali poskytované služby a akce, které jsme připravili v Týdnu knihoven, letos v duchu celostátního motto „Zažijte knihovnu jinak“.

A pak, že „lidi nečtou“

Současně s touto akcí probíhal velký bazar vyřazených knih. „Knihy za babku“ prodávali celý týden naši dobrovolníci. Dali jsme tak knihám druhou šanci a měli jsme radost, že více než polovina vyřazených knih tuto šanci dostala. Říká se, že lidé dnes už moc nečtou, počítače, čtečky a tablety prý postupně vytlačují papírovou knihu. Nevěřte tomu! 365 návštěvníků, kteří si odnesli 1939 knih, hovoří o pravém opak. Část zbylých knih poputuje v příštím roce „do vlaku“ a část našla uplatnění v uměleckém ateliéru na Kvildě.

Zmatlíkovník pohádkový slavil narozeniny

K celosvětově vzpomínanému dvoustému výročí narození dánského pohádkáře Hanse Christiana Andersena bylo v roce 2005 vysazeno na různých místech naší vlasti přes 400 pohádkových stromů. I před horažďovickou knihovnou byl v daném roce v rámci našeho projektu *Děti a čtení* zasazen a pokřtěn pohádkový strom. Za účasti spisovatelek Martiny Drijverové, Evy Bernardinové a starosty města byl strom pojmenován „Zmatlíkovník pohádkový“ na počest ilustrátorky Heleny Zmatlíkové. Byla to tehdy výjimečná a zajímavá událost, kterou *Klatovský deník* zařadil mezi nejlepší akce roku. Uplynulo deset let, strom vyrostl do krásy, ale málokdo dnes ví, že je pohádkový. Proto jsme se rozhodli, že desáté narozeniny pohádkového stromu pořádně oslavíme.

Pozvali jsme řadu hostů. Pozvání přijala spisovatelka Martina Drijverová, která je nejen autorkou mnoha krásných knih pro děti, ale i kmotrou našeho pohádkového stromu. Do vínku mu před 10 lety dala kouzelnou moc plnit tajná přání nejen

Foto Petra Tomešová

dětem, ale i dospělým. Na oslavě nechyběli další zajímaví hosté jako bývalý starosta Horažďovic a rovněž kmotr Václav Trčka a současný starosta Ing. Michael Forman. Gratulantů přišlo skutečně hodně a přáli stromu jen to nejlepší. A co by to bylo za oslavu bez dáreků! Všichni byli zvědaví, co Zmatlíkovník k narozeninám dostane. Děti hádaly, co je ukryté ve velké dárkové krabici, která ležela pod stromem. V odpovědích nejčastěji zazněly knihy, konvička nebo voda na zalévání, což bylo po letošním létě určitě namístě. Nikdo bohužel neuhodl správně a všichni byli překvapeni, když hosté dárek rozbílili a odhalili desku se jménem pohádkového stromu. Teď už bude každý vědět, jak se strom jmenuje a kdy slaví narozeniny. Děti pak strom obdarovaly malovanými kamínky. Některé si pod stromem přály, aby se splnilo jejich tajné přání. Jak se to dělá, poradila dětem Martina Drijverová: „Musíte jen položit ruce na kmen stromu a zašeptat: Zmatlíkovníku, Zmatlíkovníku, splň mi přání jediné, ať je rozumné nebo ne!“

Celou oslavu zakončilo vystoupení improvizací divadelní skupiny *Na skok* v nově otevřeném loutkovém divadle v areálu zámku. Jana Machalíková a Hana Patrasová vzaly děti „Na skok do pohádky a zpátky“. Bylo to, jak samy říkají, tak trochu divadlo, trochu vyprávění a hodně společné improvizace na téma pohádek, které napsala Martina Drijverová podle ilustrací Heleny Zmatlíkové. Jak jsme se všichni shodli – bylo to úžasné.

LENKA ŠIMONOVÁ

Hana Ludvíková při slavnostním zahájení

Město Beroun letos slavilo Rok berounského medvěda – 750. výročí od první písemné zmínky o městě. I my v knihovně jsme se rozhodli k celoročnímu programu přispět velkou akcí, kterou jsme nazvali *Knihofest*, s podtitulem „festival zaměřený nejen na regionální literaturu“. Tato akce u nás byla rovněž vyvrcholením *Týdne knihoven*.

Inspiraci jsme načerpali z fotografického festivalu *Fotoblázelec*, který v naší knihovně každoročně organizuje místní fotoklub a kdy je celý den zasvěcen fotografům a jejich tvorbě.

Proč tedy neudělat podobný „blázelec“ s knihami?

Stánek s knihami

Nabídlí jsme spolupráci místním knihkupcům a nakladatelům, kteří měli prostor se prezentovat a seznámit zájemce především s regionální literaturou, ale i se svou produkcí. To vše v rámci celodenního programu, ve kterém vystoupili regionální autoři a umělci.

Slavnostní zahájení, které obstaral dechový orchestr Základní umělecké školy Václava Talicha *Oddechovka*, spustilo lavinu přednášek a vystoupení rozdělených do několika sekcí – dětské, odborné, poetické a hudební. Kromě bohatého programu čekaly na návštěvníky prodejní stánky

umístěné po budově knihovny – převažovaly ty s knihami. Občerstvení zajistila kavárna a terapeutická dílna *Jiná káva*, sídlící naproti naší knihovně, a také zástupci food festivalu *Restaurant Day*. Věrná čtenářka a držitelka titulu „mistr tradiční rukodělné výroby“, paní Miluše Šimová, zase po celý den učila příchozí kouzlům s vizovickým těstem.

Ohromný úspěch měl dopolední program pro děti. V něm dětem četl a vyprávěl Jiří Kahoun (po jeho knihách se pak u stánku jen zaprášilo). Farní

Spisovatel Jiří Kahoun

Foto Tomáš Cajthamr

charita Beroun připravila výtvarné dílny, které zaujaly i maminky, a paní Andrea Borovská, která dětem malovala na obličej, musela kvůli velkému zájmu svůj pobyt v knihovně prodloužit.

Dospělé návštěvníky čekala odpoledne přednáška o tom, jak si vydat vlastní knihu, dále povídání s ilustrátorem a nakladatelem Kameelem Machartem či setkání s básníkem Petrem Petříčkem. Nechyběly dva slavnostní křty nových knih místních autorů – Rudolfa Kadeřábka a Hany Hrabákové. Vystoupil písničkář Vladimír Čáp, pěvecký sbor Matematicko-fyzikální fakulty UK *Sebranka* a berounský pěvecký sbor *Bonbón*.

Po počátečních obavách, jak takovou velkou akci v našich skromných podmínkách zvládneme a v jakém světle se jako organizace ukážeme, jsme skončili na vlnách euforie. Ohlasy na *Knihofest* byly jen kladné, slova chvály hřála u srdce a my, přestože jsme se na poslední chvíli museli „poprat“ s řadou komplikací, jsme na sebe mohli být pyšní. Získali jsme cenné zkušenosti do budoucna a první *Knihofest* zcela jistě nebyl naší poslední většící akcí.

IVA STLUKOVÁ

Před 170 lety, **4. 1. 1846**, se narodil **Jan Karafiát** († 31. 1. 1929), český reformovaný, po roce 1918 českobratrský evangelický farář, který proslul jako autor dodnes oblíbené a vydávané knížky *Broučci* z roku 1876; šlo o vůbec první českou původní autorskou pohádku pro děti.

Před 30 lety, **7. 1. 1986**, zemřel mexický spisovatel **Juan Rulfo** (* 1917), tvůrce magického realismu, který proslul pouhými dvěma knihami, krátkým románem *Pedro Páramo* a sbírkou povídek *Llano v plamenech*.

Před 30 lety, **10. 1. 1986**, zemřel básník, publicista a překladatel **Jaroslav Seifert** (* 1901), zatím jediný český nositel Nobelovy ceny za literaturu (1984), autor básnických sbírek *Město v slzách*,

Samá láska, *Na vlnách TSF* (přepřeváno pod názvem *Svatební cesta*), *Slavík zpívá špatně*, *Poštovní holub*, *Jablko z klína*, *Ruce Venušiny*, *Jaro, sbohem*, *Zhasněte světla*, *Vějíř Boženy Němcové*, *Světlem oděná*, *Kamenný most*, *Přilba hlíny*, *Ruka a plamen*, *Šel malíř chudě do světa*, *Píseň o Viktorce*, *Maminka*, *Koncert na ostrově*, *Odlévání zvonů*, *Halleyova kometa*, *Morový sloup*, *Deštník z Picadilly*, *Býti básníkem* aj. a poetických vzpomínek *Všecky krásy světa*. Byl signatářem Charty 77, v období normalizace jeho knihy nemohly vycházet, vycházely v samizdatu a v exilu a později doma v cenzurované podobě. Mnohasvazkové spisy J. Seiferta vycházejí od roku 2001 v nakladatelství Akropolis.

Před 40 lety, **12. 1. 1976**, zemřela anglická spisovatelka **Agatha Christie** (* 1890), která proslula jako autorka desítek kriminálních a detektivních příběhů, především s hlavními postavami Herculem Poirotem a slečnou Marplovou. Je považována za nejslavnější spisovatelku světa a v počtu prodaných knih ji předstihuje jen William Shakespeare.

K nejznámějším dílům patří např. *Vražda Rogera Ackroyda*, *Vražda v Orient-expressu*, *Smrt na Nilu*, *Deset malých černoušků*, *Vraždy podle abecedy* či *Past na myši*, která je nejdéle hranou divadelní hrou všech dob (v Londýně se hraje nepřetržitě od své premiéry v roce 1952). Díla A. Christie se stala námětem nesčetných filmových a televizních adaptací.

Před 120 lety, **14. 1. 1896**, se narodil americký prozaik, dramatik, esejista a reportér **John Dos Passos** († 1970), z jehož rozsáhlého díla jsou nejznámější romány *Manhattanská přestupní stanice* a trilogie *U.S.A. (Dvaadvacátá rovnoběžka, Devatenáct set devatenáct, Haldy peněz)*.

Před 80 lety, **18. 1. 1936**, zemřel britský spisovatel, novinář a básník **Rudyard Kipling** (* 1865), první britský nositel Nobelovy ceny za literaturu (1907), kterou získal ve 42 letech, a stále je tak

jejím nejmladším laureátem; k jeho nejznámějším dílům patří dobrodružné *Knihy džunglí* či špionážní román *Kim*.

Před 70 lety, **19. 1. 1946**, se narodil anglický spisovatel **Julian Barnes**, z jehož díla vyšly český romány a prózy *Flaubertův papoušek*, *Pohlédnout do slunce*, *Historie světa v 10 a půl kapitolech*, *Jak to vlastně bylo?*, *Arthur & George*, *Vědomí konce* (Man Booker Prize 2011) a *Roviny života*, autobiografický esej *Žádný důvod k obávám* a povídkový soubor *Stolek s citróny*.

Před 70 lety, **26. 1. 1946**, se narodil britský dramatik a scenárista **Christopher Hampton**, autor her *Bílý chameleon*, *Divoši*, *Povídky z Hollywoodu* či *Úplně zatmění* o vztahu básníků Rimbauda a Verlaina, které zfilmovala Agnieszka Hollandová; slavná je jeho dramatiizace Laclosova románu *Nebezpečné známosti* (u nás se hraje pod názvem *Nebezpečné vztahy*) – za scénář k filmové adaptaci v režii Stephena Frearse dostal Hampton Oscara, na něhož byl nominován i za scénář k filmové adaptaci McEwanova *Pokání*.

Před 20 lety, **28. 1. 1996**, zemřel rusko-americký básník a esejista **Josif Brodskij** (* 1940), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1987). Zatímco básně psal celý život rusky, eseje psal po svém nuceném odchodu do amerického exilu (1972) v angličtině. Český vyšel výbor z básní *Konec krásné epochy*, výbor z esejů *Jeden a půl pokoje* (zahrnuje také divadelní hry *Mramor* a *Demokracie*), esej o Benátkách *Vodoznaky*, cykly básní *Římské elegie* a *Benátské strofy* a rozsáhlý soubor rozhovorů, které s Brodským pořídil a knižně vydal Solomon Volkov (*Rozhovory s Josifem Brodským*).

Portréty archiv autora

Četba knih v Británii

Podle statistických odhadů je v Británii mezi dospělými přibližně 1 % plně negramotných a asi 16 % funkčně gramotných lidí. „Funkční gramotnost“ je termín pro znalost četby přibližně na úrovni dětí v základní škole.

Nezisková organizace nazvaná National Literacy Trust (www.literacytrust.org.uk) podporuje rozvoj gramotnosti. Vedle jiných činností pořádá s pomocí škol každoročně výzkum o vztahu mladých lidí k četbě, psaní a ke komunikaci. Loni na podzim vydala publikaci *Literacy: State of the Nation*.

Důvody zaostalé gramotnosti jsou různé. Mohou být sociální – způsobené nedostatkem rodinné a školní péče nebo jinými životními událostmi. Setkala jsem se například s negramotným australským kapitánem rybářské lodi. V dětství chodil za školu, aby mohl s otcem na moře. Naučil se číst až o mnoho let později, když chtěl udržet krok se svým synem, který do školy chodil.

Dalším důvodem může být také dyslexie, o které se v době mého dětství nic nevědělo, ačkoliv se dnes odhaduje, že jí trpí mezi pěti až dvanácti procenty Evropanů. Dyslexie není nemoc nebo vada inteligence a není možno ji odstranit léčbou nebo výcvikem. Má vliv na způsoby vnímání, ukládání a vyvolávání informací. Při použití správných metod jsou dyslektici schopni číst, studovat a dokonce vykonávat náročné profese.

Mezinárodní knihovnická organizace IFLA vydala pro knihovníky příručku *Guidelines for Library Services to Persons with Dyslexia*, ve které vysvětluje, jak poznat dyslexii a jak vylepšit knihovní služby pro dyslektiky (www.ifla.org/publications/node/9457). V doporučeních zdůrazňuje důležitost individuální péče o čtenáře. Také upozorňuje na to, že dyslektikové využívají vedle služeb veřejných knihoven pro rekreační četbu také služby knihoven akademických – pro studium a intelektuální práci.

Knihovníci tíží představa, že čtenáři, kteří jsou plně gramotní, dnes zdánlivě čtou méně než jejich předchozí generace – asi proto, že mají k dispozici řadu nových komunikačních prostředků. Zatím však neexistuje dost informací o tom, zda četba knih v naší společnosti opravdu upadá. Průzkum o četbě pro potěšení, nazvaný *The impact of reading for pleasure and empowerment*, který nedávno uveřejnila organizace Reading Agency (readingagency.org.uk), se pokouší vyplnit tuto mezeru. Výsledky průzkumu ukazují, že četba pro potěšení zvyšuje kvalitu života a zdraví, buduje mezilidské vztahy, snižuje stres, depresi a jiné duševní problémy a zvyšuje sebedůvěru. Studie obsahuje užitečnou bibliografii podobných soudobých výzkumů četby, na kterých je založena.

Individuální péče o čtenáře bývala vždy jádrem knihovnických služeb. Dnes se jí bohužel nevěnuje tolik pozornosti jako dříve, protože knihovny jsou ve své finanční tísní nuceny spořit. Navíc důraz, který se v knihovnách klade na moderní technologie, odvrací pozornost od základního vztahu mezi čtenářem a knihovníkem.

KRÁSNE A SPOKOJENÉ VÁNOČNÍ SVÁTKY

A CELÝ ROK

2016

naplněný zdravím, pohodou, osobními a pracovními úspěchy přejeme všem našim čtenářkám, čtenářům, knihovnicím, knihovníkům a obchodním partnerům.
Vaše redakce časopisu Čtenář

Švédská národní knihovna sbírá, uchovává a zpřístupňuje švédské počítačové hry. Většina němých filmů je ztracena, protože v době svého vzniku byla považována za úpadkovou zábavu – dnes většina odborníků souhlasí s tvrzením, že se jedná o značnou kulturní ztrátu. Totéž by se mohlo stát s počítačovými hrami. Je jisté kontroverzní tvrdit, že počítačové hry jsou součástí kulturního dědictví, nicméně hra *World of Warcraft* dosáhla v roce 2010 cca 10 milionů uživatelů, později hra *Minecraft* za několik měsíců více než 19 milionů uživatelů. On-line hry a herní aplikace nejsou ve Švédsku součástí povinného výtisku pro knihovny. Když národní knihovna oslovila herní vývojáře, aby dobrovolně darovali digitálně distribuované hry, pochopení našla jen u zlomku těchto lidí. Hry uchované v knihovnách nebudou zpřístupněny veřejnosti, ale budou je moci studovat výzkumní pracovníci. Ustanovení švédského autorského zákona o tom, že knihovny mohou vyrábět kopie děl, se na počítačové hry nevztahují. Jiná situace je v Dánsku, kde mohou knihovny zpřístupňovat počítačové hry ve svých prostorách. Některé starší počítačové hry však nelze vůbec přehrát, protože knihovny již nevlastní požadovaný operační systém. Švédští knihovníci se snaží iniciovat změnu legislativy, která by knihovnám umožnila uchování a zpřístupnění těchto her. Problematická je také ztráta doprovodných filmů k počítačovým hrám na kanálu YouTube, které nejsou archivovány, a jejich nedostupnost omezuje další využití starších verzí počítačových her.

(*Scandinavian Public Library Quarterly* – Vol. 48, No. 3/2015, s. 23–25)

Saské knihovny se rozhodly řešit problémy se čtením u dospívajících chlapců spuštěním projektu *Přečti si to jako Benny Kirsten*. Benny je známý fotbalový brankář – pro mnohé chlapce je motivační, když jej vidí na plakátech v knihovnách propagovat knihy a čtení. Čtení je v dnešní době předpokladem pro vzdělávání a budování kariéry. Výsledky mnoha studií ukazují, že chlapci jsou slabší čtenáři než dívky. Ve volném čase se více věnují sportovním kroužkům a mají silnější potřebu sociálních kontaktů. Pravidelně čte každá druhá dívka, ovšem pouze každý čtvrtý chlapec. Chlapci preferují deníky a časopisy, dívky knihy. Tato zjištění jsou důle-

žitá pro učitele, kteří musí zvolit vhodný přístup ke čtení u chlapců. Ti dávají přednost žánrům, jako jsou sci-fi, dobrodružné příběhy, komiksy se superhrdiny. Zejména v období dospívání je pro chlapce důležité prokázání mužské role. Projekt s Benny Kirstenem je má odpovídajícím způsobem přesvědčit, že vedle počítačových her a sportovních aktivit je cool i čtení! Projekt oslovil chlapce jejich obvyklými komunikačními kanály – přes internet a televizi, knihovny pro ně připravily soutěže ve čtení. Podle posledních průzkumů to vypadá, že se počet chlapců-čtenářů v saských knihovnách díky kampani s fotbalovým brankářem značně zvýšil.

(*Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen – Jahrgang 8, Nr. 2/2015, s. 118–120*)

Počátky vzniku Africké digitální knihovny jsou spojeny s rokem 1990. Projekt slouží nejen k digitalizaci kulturního dědictví, uchování a zpřístupnění papírových dokumentů, ale také mapuje např. již zaniklé africké jazyky. Digitalizaci kulturního dědictví se po přechodu k demokratické vládě roku 1994 v Jihoafrické republice začaly věnovat knihovny, galerie, archivy a příslušná oddělení vysokých škol. Organizace se snaží o co nejrychlejší digitalizaci dokumentů, protože řada z nich je vzhledem k nepříznivým klimatickým podmínkám ohrožena totální destrukcí. Do digitalizace vstupují také politická témata – např. radikální studenti protestují proti uchovávání připomínek opovrhovaného koloniálního dědictví v Africe. Strategický program *Preservation and Conservation* z roku 2015 vyzývá všechny paměťové instituce k ochraně kulturního dědictví, které je nezbytné k rozvoji kultury a vzdělanosti. Od roku 2011 financuje grant Humanitec vytvoření digitálního repozitáře, kam budou díky spolupráci akademických pracovišť převedeny důležité sbírky uměleckých děl, hudební dokumenty a jiné artefakty. Knihovny a další paměťové organizace se také snaží uchovat historii afrických národů – sbírají velmi cenné rozhovory s pamětníky. Tito lidé jsou často negramotní, ovšem jejich vzpomínky udržují dědictví afrických národů. Využití moderních digitálních technologií otevírá pro uchování „paměti Afriky“ nové možnosti.

(*IFLA Journal* – Volume 41, Number 3/2015, s. 204–210)

Úplný přehled novinek najdete na adrese

<http://ipk.nkp.cz/knihovnicko-institut/knihovna-knihovnicko-literatury/Prirustky.htm>

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

IGUMNOVA, Natalja Petrovna. Jevrazijskoje bibliotечноje prostranstvo v bibliotечноj politologii: monografija. [Euroasijský knihovnický prostor v knihovnické politologii. Monografie.] Moskva: Paškov dom, 2014. 131 stran.

ISBN 978-5-7510-0627-3 KfT 237343

Lietuvos bibliotekų 2013 m. statistika. [Statistika litevských knihoven za rok 2013.] Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2014. 247 stran: grafy, tabulky.

ISSN 1648-8601 KqH 106109

MERKLEN, Denis. Pourquoi br le-t-on des bibliothèques? [Proč pálit knihovny?] Villeurbanne: Presses de l'enssib, 2013. 349 stran. Papiers.

ISBN 979-10-91281-14-0 Kfe 39.822

Rumjancevskije čtenija 2014: materialy meždunarodnoj naučnoj konferencii (15–16 aprelja 2014). [Rumjancevská četba 2014. Materiály mezinárodní vědecké konference 15.–16. dubna 2014. Moskva: Paškov dom, 2014. 2 svazky (430; 401 stran). ISBN 978-5-7510-0613-6 Kfe H 105834 (část 1) Kfe H 105835 (část 2)

WOJCIECHOWSKA, M., red. Bibliotekarze i czytelnicy w dobie nowych technologii i koncepcji organizacyjnych bibliotek. [Knihovníci a čtenáři v době nových technologií a organizačních koncepcí knihoven.] Gdańsk: Ateneum, 2013. 241 stran: ilustrace.

ISBN 978-83-61079-22-4 Kfe T 239472

Architektura knihoven

Alles für Bibliotheken. [Vše pro knihovny.] Reutlingen: ekz. bibliothekservice, 2013. 385 stran: ilustrace.

Ac 39.750
Meziválečná přestavba Klementina. Praha: Národní knihovna České republiky, 2015. 16 nečíslovaných stran: ilustrace, portréty, 1 plán.

ISBN 978-80-7050-647-9 (skládanka)

Aac 9.799/B

Organizace knihovních fondů

BREŠIĆ, Vinko. Praksa i teorija književnih časopisa. [Praxe a teorie literárních časopisů.] Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2014. 367 stran: ilustrace. Periodica Croatica; knjiga 5.

ISBN 978-953-175-511-5 Oaab H 106242

MACEK, Jakub. Poznámky ke studium nových médií.

Brno: Masarykova univerzita, 2013. 199 stran. Media. ISBN 978-80-210-6476-8 Oaab 9.804/B

STONE, Alva T., ed. The LCSH century: one hundred years with the Library of Congress subject headings system. [Století předmětových hesel Kongresové knihovny. Sto roků se systémem předmětových hesel Kongresové knihovny.] New York; Abingdon: Routledge, 2013. 249 stran.

ISBN 978-0-7890-1169-d5 Obb 40.070

Služby knihoven

The survey of library cafes & food service, 2014 edition. [Průzkum kaváren a stravovacích služeb v knihovnách v roce 2014.] New York: Primary Research Group, 2015. 73 stran: převážně tabulky.

ISBN 978-1-57440-278-0 Sh 40.061

ŠELAMOVA, G. N. a N. B. KOVALSKAJA. Biblioteka vychodit na ulicy goroda: innovacionnyje formy masovych akcij. [Knihovna vychází do ulic města. Inovační formy masových akcí.] Moskva: Liber-Dom, 2014. 189 stran: ilustrace. Bibliotekar' i vremja. XXI vek; no. 157.

ISBN 978-5-9905-9893-5 Sbb 9.798/B

Vzdělávání knihovnických a informačních pracovníků

ABDULLAHI, Ismail, A. Y. ASUNDI a C. R. KARISIDDAPPA, eds. LIS education in developing countries: the road ahead. [Studium knihovnické a informační vědy v rozvojových zemích. Cesta vpřed.] Berlin: De Gruyter Saur, 2014. 186 stran. IFLA publications; vol. 165.

ISBN 978-3-11-035529-1 V 39.984

CRANE, Beverley E. How to teach: a practical guide for librarians. [Jak učit. Praktická příručka pro knihovníky. Lanham: Rowman & Littlefield, 2014. xix, 177 stran: ilustrace. Practical guides for librarians; no. 1.

ISBN 978-0-8108-9105-0 V 40.067

INFORMATIKA

DORNER, Daniel G., G. E. GORMAN a Philip J. CALVERT. Information needs analysis: principles and practice in information organizations. [Analýzy informačních potřeb. Principy a praxe v informačních organizacích.] London: Facet, 2015. xvii, 269 stran: grafy, tabulky.

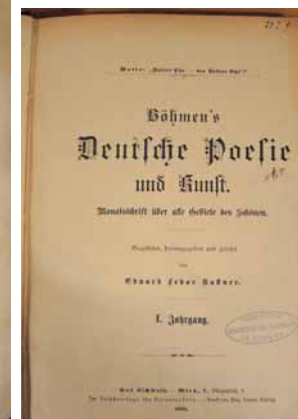
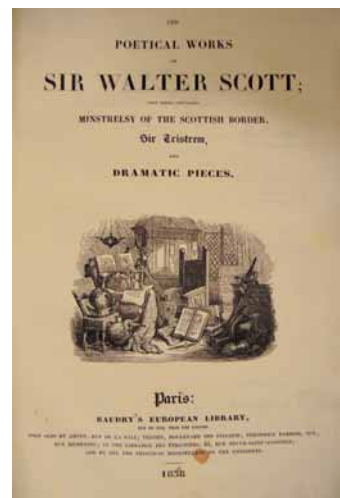
ISBN 978-1-85604-484-4 Id 40.032

↓ Zvláštní fond divadelní knihovny

Z fondu západních literatur

Z POKLADŮ KNIHOVNY ÚSTAVU PRO ČESKOU LITERATURU AV ČR: Co v OPACu nenajdete

↓ Publikace z knihovny Václava Havla

Foto Vojtěch Malínek

DO ČERNÉHO II.

25. 1. 2016

MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE

Druhý ročník konference Do černého se bude zabývat ožíváním veřejného prostoru, zvláště knihovních prostor.

Zazní příspěvky o instalacích výtvarných děl v Městské knihovně v Praze, o napojení na akce konané v celé Praze.

Připraveno bude povídání o vnitřních grantech MKP jako motivačním nástroji a podpoře dobrých nápadů.

Chybět nebudou literární a žurnalistické workshopy.

Z přednášejících opět vystoupí například Klára Smolřková, zábavu nabídne pražská improvizaační skupina KIŠ...

... a to rozhodně není všechno.

Jste srdečně zváni!

Městská knihovna